

GEJM

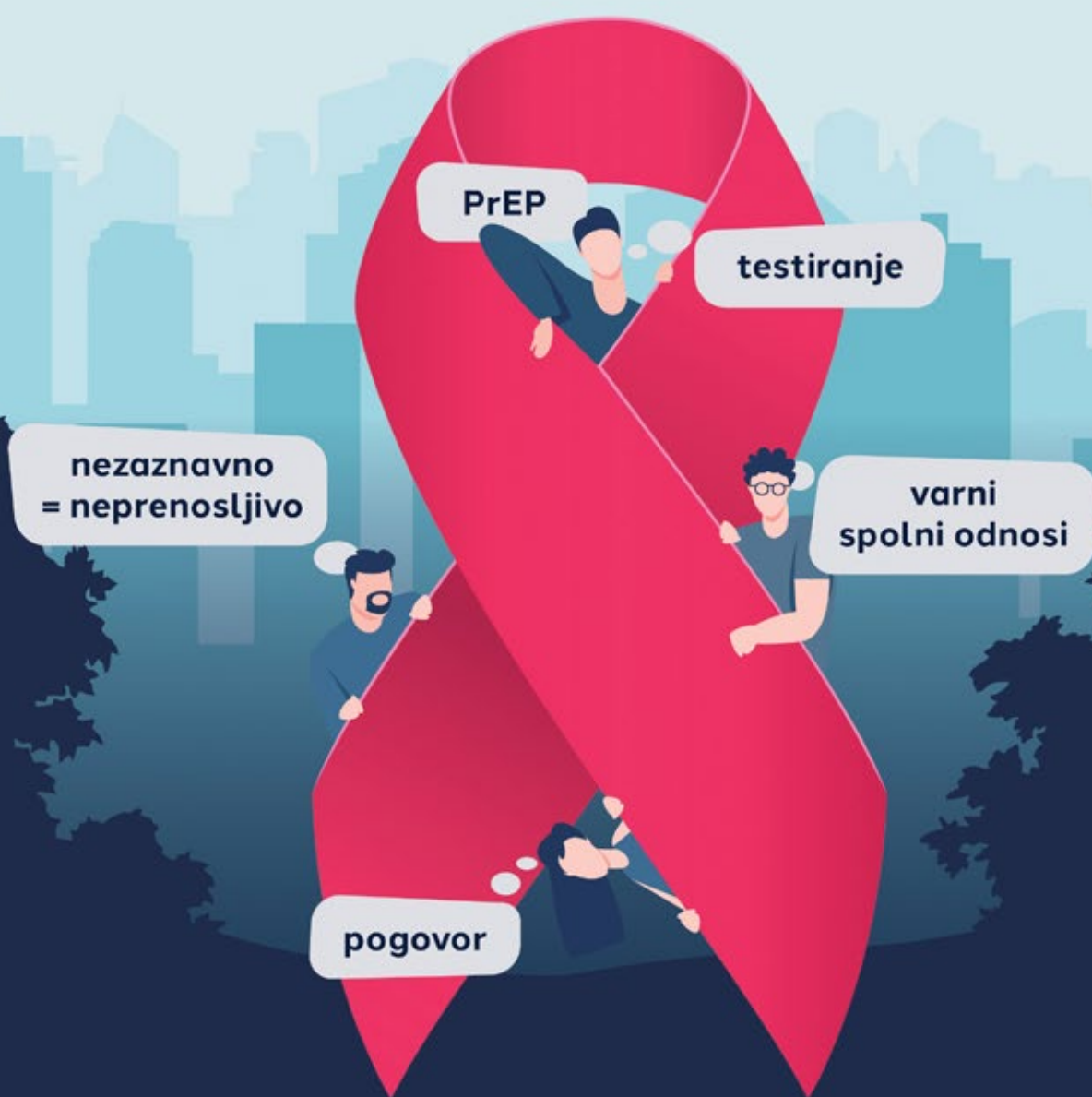
ISSN 2670-4471



40 LET
LGBT gibanja v Sloveniji

USTAVIMO VIRUS.

Odkrijmo hiv pravočasno!



Vir: <https://www.cdc.gov/hiv/> (dostopano novembra 2024)

PrEP = predekspozicijska profilaksa oziroma zaščitno zdravljenje pred izpostavitvijo

Datum priprave: november 2024.
IG-11-2024-732-SI

Lenis

Lenis d.o.o., Litostrojska 52, 1000 Ljubljana, tel. 01 2350700.



Dragi bralci in bralke,

zaključuje se leto, s katerim smo obeležili 40 let gibanja LGBT v Sloveniji. V tem letu smo si vzeli čas za refleksijo in se spominjali zgodovine našega gibanja, ki nas opominja na to, kako daleč smo prišli – in koliko poti je še pred nami. V tej 14. številki revije GEJM vam predstavljamo zgodbe preteklosti, sedanjosti in prihodnosti naše skupnosti, ki jo bogatijo zgodbe pogumnih posameznikov in posameznic ter nešteto trenutkov solidarnosti in upora.

Naša ekipa je imela čast pogovarjati se z dvema izjemnima aktivistkama, ki sta s svojo energijo in predanostjo oblikovali slovensko sceno LGBT. Nataša Sukič nam je razkrila svoje poglede na pretekle boje in vizije za prihodnost, medtem ko nas je Zemira Alajbegović Pečovnik popeljala skozi svoje nepozabne spomine na začetke gibanja in kulturno dediščino, ki jo sooblikuje še danes.

Obiskali smo tudi dve izjemni razstavi, ki na edinstven način dokumentirata prelomne trenutke zgodovine LGBT. Muzej novejšje zgodovine Slovenije in Mestni muzej Ljubljana sta pripravila vsebinsko bogate razstave, ki raziskujejo, kako so osebne zgodbe spletle mrežo solidarnosti in prinesle pomembne spremembe.

Slovenija je letos gostila tudi 40. konferenco IGLYO, kjer smo bili priča navdihujočim govorom in pogovorom. Med udeleženci je bila tudi Nadine Smith, svetovno pri-

znana aktivistka in ena izmed 100 najvplivnejših oseb na svetu po izboru revije TIMES. V intervjuju nam je predstavila svojo osebno zgodbo o njenih začetkih v aktivizmu.

A obeležja so tudi trenutki slovesa. V tej številki se poslavljamo od Bogdana Lešnika, začetnika slovenskega gibanja LGBT, čigar neomajna volja in intelektualni prispevek sta postavila temelje našega boja za enakopravnost. Njegov zadnji intervju, smo objavili prav v naši prejšnji številki revije GEJM.

Številka se dotika tudi aktualnih vprašanj, ki zadevajo našo skupnost. Prinašamo poglobljen vpogled v izzive in realnosti spolnega dela v Sloveniji ter pomen varnega in dostopnega testiranja na spolno prenosljive okužbe. V športnem duhu poročamo z mednarodnega kampa, ki opozarja na pomen vključujočega športa, in s festivala LGBT filma, kjer je kultura ponovno pokazala svojo moč pri povezovanju ljudi.

Štirideset let je mejnik, ki nas spominja, da se zgodovina ne piše sama. Pišejo jo ljudje – s svojo ljubeznijo, pogumom in vero v boljši svet. Ob prebiranju te številke se ustavite, vdihnite in pomislite na tiste, ki so tlakovali našo pot, pa tudi na nas, ki hodimo naprej in gradimo mostove za prihodnje generacije.

Sebastjan Sitar, odgovorni urednik

GEJM
14. številka
ISSN 2670-4471
december 2024

Izdajatelj:
Društvo Legebitra,
Trubarjeva 76a,
1000 Ljubljana
Zanj: Sebastjan Sitar



Odgovorni urednik:
Sebastjan Sitar

Uredništvo:
Blaž Andoljšek, Miha
Satler, Jan Vasilijević,
Petra Polanič

gejm@legebitra.si

Na naslovnici:
Nataša Sukič

Fotografija na
naslovnici:
Jože Suhadolnik, DELO

Tisk:
Grafex, d. o. o.

Naklada:
1000 izvodov



Vsebina te revije ne
odraža nujno stališča
ali mnenja društva
Legebitra.

Za izražena mnenja
odgovarja samo
avtor (ali avtorji) in
se zato ta ne morejo
štetiti za uradno
stališče društva
Legebitra

Revija je brezplačna.

GEJM je objavljen
pod licenco Creative
Commons.

Priznanje avtorstva-
Nekomercialno-
Deljenje pod
enakimi pogoji 4.0
Mednarodna



Društvo Legebitra
sofinancira FIHO.
Stališča organizacije
ne izražajo stališč
FIHO.



PODPRI NAS!

Pošlji SMS **LEGEBITRA5** na **1919** ali poskeniraj QR kodo
in daruj društvu Legebitra 5 evrov.



Pravila in pogoji uporabe storitve SMS-donacija najdeš na spletni strani legebitra.si.

ZGODOVINSKA ODLOČITEV: OMEJITEV UMETNEGA OPLOJEVANJA NEUSTAVNA

Ustavno sodišče je po štirih letih presodilo, da je ureditev, po kateri samske ženske ter ženske v istospolnih partnerskih zvezah niso upravičene do postopkov oploditve z biomedicinsko pomočjo, neustavna. Državni zbor mora ugotovljeno neskladnost delov zakona o nezdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo z ustavo odpraviti v roku enega leta po objavi odločbe v Uradnem listu RS. Kot ugotavlja ustavno sodišče, je zakonodajalec z zdaj veljavno ureditvijo poskušal preprečiti, da bi otrok, spočet z oploditvijo z biomedicinsko pomočjo (OBMP), odraščal brez očeta. Korist otroka v primeru izpodbijanih zakonskih določb je zakonodajalec primarno utemeljil z oceno, da otroku, spočetemu z OBMP, ne more biti v korist, če odrašča sam z materjo ali v istospolni družini. Otrokova korist je bila po mnenju zakonodajalca varovana le, če odrašča v t. i. tradicionalni družini.

“Tako utemeljen cilj izpodbijane ureditve po presoji ustavnega sodišča ni ustavno dopusten niti glede žensk v istospolnih zvezah niti glede samskih žensk,” je zapisano v odločbi. “Zahtevati, da ženska za dostop do OBMP (najprej) poišče partnerja, osnuje zakonsko zvezo ali zunajzakonsko skupnost in poskuša doseči zanositev po naravni poti, bi bilo v očitnem nasprotju z njenim dostojanstvom in zasebnostjo,” je opozorilo ustavno sodišče. Poleg tega pa so enostarševske družine z otroki tretji najpogostejši tip družine v Sloveniji in so po svojih temeljnih značilnostih glede skrbi za otroka primerljive z dvostarševskimi družinami.



PRAZNUJEMO 25 LET BI+ VIDNOSTI

Ob praznovanju 25-letnice Bi+ dneva vidnosti se je oblikovalo evropsko gibanje Bi+ Equal, ki si prizadeva za širjenje ozaveščenosti o bi+ osebah in nudenje podpore po vsej Evropi. Barbara Oud, Soudeh Rad in Jantine van Lisdonk iz Bi+ Equal opisujejo poslanstvo, predanost in načrte skupine. Bi+ Equal je nastal kot odgovor na pomanjkanje reprezentacije in zagovorništva bi+ oseb, katerih glas je pogosto preslišan tudi znotraj skupnosti LGBTIQ+. Gibanje Bi+ je nujno potrebno, saj naslavlja specifične izzive, s katerimi se soočajo bi+ osebe, ki jih monoseksualna norma – prepričanje, da je prilačnost omejena na en sam spol – pušča v senci. Bi+ osebe pogosto doživljajo spregledanost, diskriminacijo in nerazumevanje, celo znotraj skupnosti LGBTIQ+. Barbara poudarja: “Smo največja skupina pod LGBTIQ+ dežnikom, a še vedno nevidni. Potrebujemo večjo prepoznavnost in enakopravnost.” Termin bi+ je krovni izraz, ki vključuje biseksualne, panseksualne, queer in druge osebe, ki zavračajo specifične oznake. Z naslavljanjem monoseksizma želijo ustvariti panevropsko gibanje za pravice in vidnost vseh ne-monoseksualnih oseb.

140 NEVLADNIH ORGANIZACIJ POZIVA EU K VEČJI ENAKOSTI IN ZAŠČITI PRED DISKRIMINACIJO

140 nevladnih organizacij (med njimi tudi Legebitra, Moja mavrica in TransAkcija) iz Evropske unije je pozvalo voditelje EU, naj vključijo boj za enakopravnost in varstvo pred diskriminacijo kot osrednji prioritati v delovnem programu EU za naslednjih pet let. EU je bila ustanovljena na načelih enakosti, vendar mnogi še vedno trpijo zaradi diskriminacije. Zdaj je nujno, da EU okrepi ukrepe za spopadanje s tem izzivom. V zadnjih petih letih so bili sprejeti pomembni koraki, vključno z direktivo o nasilju nad ženskami in strategijami za enakost spolov ter LGBTIQ. Vodstvo EU so pozvale, naj imenuje komisarja za enakost in temeljne pravice, okrepi agendo Unije enakosti, zagotovi financiranje za civilno družbo, vključi cilje enakosti v mednarodno sodelovanje, ohrani moč odbora za pravice žensk in ustanovi nove direktorate za enakost. Pozvale pa so tudi k tesnemu sodelovanju s civilno družbo pri oblikovanju politik in zakonodaje za enakost.





MARIBORSKA KNJIGARNA ŽRTEV ŠE ENEGA HOMOFOBNEGA NAPADA

Junija je knjigarna Mariborka v znak podpore vsem manjšinam in v podporo svobodi izražanja različnosti v družbi izobesila mavrično zastavo. Posledično so bile deležne šikaniranja, verbalnega in tudi fizičnega napada s škarjami, mladi moški so pljuvali na zastavo, nacistično pozdravljali, jih zmerjali ter zastavo redno poskušali odtujiti. Ker jih policija po svojih besedah kljub številnim klicem in prošnjam ni bila sposobna zaščititi, so bile na koncu prisiljene najeti ter iz lastnih sredstev in prispevkov bralk in bralcev plačati varnostnika, da so lahko v knjigarni v Mariboru leta 2024 normalno delale. Po več kot štirih mesecih od homofobnih napadov postopki na policiji in tožilstvu še vedno niso zaključeni, konec novembra pa so se neznanci s homofobnimi zapisi znova znesli nad knjigarno.

Levo ob vratih so črnim sprejem zapisali "smrt pedrom", na odtočnem žlebu v neposredni pa so storilci nalepili dve nalepki z napisoma "rod dom bog slovenski réd" in "konec levice slovenski réd", tudi vratno cerado so porisali z znakom, podobnim kot na nalepkah, poleg tega so prebarvali tudi njihov delovni čas, ki visi na nabiralniku, je sporočila direktorica in glavna urednica založbe VigeVageKnjige, pod okriljem katere deluje Mariborka, Anja Zag Golob.

Napad je obsodila tudi Mestna občina Maribor, župan Saša Arsenovič pa je poudaril nujnost ničelne tolerance do nasilja in provokacij.

KONGRESNI AMBASADOR SLOVENIJE 2024

Na podelitvi priznanj Slovenskega kongresnega ambadorskega programa za leto 2024 je 17 posameznikov prejelo častni naziv Kongresni ambasador ali Kongresna ambasadorka Slovenije 2024. Prejemniki priznanj so s svojim mednarodnim delovanjem pomembno prispevali k promociji Slovenije kot kongresne destinacije za izvedbo strokovnega dogodka. Med letošnjimi dobitniki je tudi Sebastjan Sitar, ki je prejel priznanje za organizacijo ILGA Europe Annual Conference Rising to the Moment 2023. S svojim prizadevanjem za napredek in enakopravnost skupnosti LGBTIQ+ je Sitar pomembno prispeval k prepoznavnosti Slovenije v evropskem prostoru. Gre za prvo tovrstno nagrado na področju LGBTIQ+. Letošnji program je še posebej pomemben zaradi uvedbe nove nagrade za mednarodnega kongresnega ambasadorja, ki jo je prejel Iain Bitran. Program spodbuja mednarodno sodelovanje, inovacije in izmenjavo znanja ter utrjuje Slovenijo kot pomembno kongresno destinacijo. Nagrade podeljuje Kongresni urad Slovenije, ki je ključna organizacija za razvoj panoge strokovnih srečanj, dogodkov in motivacijskih potovanj v Sloveniji, ki že več kot 20 let skrbi za promocijo države kot atraktivne destinacije za mednarodne kongrese, konference, motivacijska potovanja in druga strokovna srečanja.



ITALIJA PREPOVEDALA NADOMESTNO MATERINSTVO IZ TUJINE

Italija je svojim državljanom uradno prepovedala iskanje nadomestnega materinstva v tujini, kar kritiki označujejo kot del širšega prizadevanja premierke Giorgie Meloni za omejevanje pravic skupnosti LGBTQI+. Nadomestno materinstvo je sicer že bilo nezakonito v Italiji, nova zakonodaja pa prepoved razširja na pogodbe, sklenjene v tujini. Kršiteljem grozi do dva milijona evrov globe in dve leti zapora. Zakonodaja je v senatu prestala glasovanje s 84 glasovi za in 58 proti. Podporniki trdijo, da zakon ščiti dostojanstvo žensk, kritiki pa opozarjajo, da nesorazmerno prizadene mavrične družine. Italija prav tako prepoveduje vpis istospolnih partnerjev na rojstne liste, dostop do oploditve z biomedicinsko pomočjo ter posvojitve, tudi v primeru posvojitve partnerjevih otrok. Zaradi teh omejitev postaja oblikovanje mavričnih družin skoraj nemogoče. Premierka Meloni, vodja stranke Bratje Italije, je nadomestno materinstvo označila za "nečloveško" in simbol "družbe, ki zamenjuje želje s pravicami". Zakon je predstavljen kot zaščita otrok in "naravne družinske strukture".

Skupnost LGBTQI+ opozarja, da zakon posebej prizadene gej pare, ki ne morejo skriti uporabe nadomestnega materinstva. Opozicija napoveduje ustavno presojo, saj zakon kriminalizira dejavnosti, ki so v tujini zakonite. Riccardo Magi iz stranke Più Europa je izjavil, da gre za "pravni absurd" in obljubil nadaljevanje boja za legalizacijo altruističnega nadomestnega materinstva v Italiji.

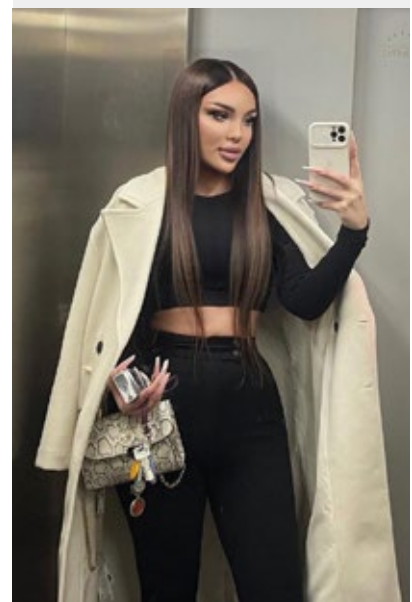


GRUZIJSKI PARLAMENT PO POTEH PUTINOVE RUSIJE

Gruzijski parlament je sprejel anti-LGBTIQ+ zakon, ki prepoveduje promocijo homoseksualnosti in omejuje pravice skupnosti LGBTQI+. Šalva Papuašvili je ob podpisu dejal, da zakon "temelji na zdravi pameti, zgodovinskih izkušnjah in večstoletnih krščanskih, gruzijskih in evropskih vrednotah in ne na spremenljivih idejah in ideologijah" ter da "zakon ščiti pravice vseh državljanov". Ne gre za novost, pravzaprav je zakon vzet iz Putinove knjige boja proti skupnosti LGBTQI+, s ciljem popolne zatiranosti in umika te skupnosti iz družbe. Sporni zakon je obsodila tako EU kot tudi ZDA. EU je Gruziji sporočila da bo t. i. zakonodaja o družinskih vrednotah in zaščiti mladoletnikov ogrozila temeljne pravice ljudi ter povečala diskriminacijo in stigmatizacijo. Takšna zakonodaja pa oddaljuje Gruzijo od vstopa v EU. Zakon o "omejevanju propagande istospolnih razmerij in incesta" v izobraževalnih ustanovah in na televiziji prepoveduje spremembo spola, homoseksualnim in transspolnim osebam onemogoča posvojitve ter razveljavlja v tujini sklenjene istospolne zakonske zveze. A v Gruziji še ni vse izgubljeno, glas razuma je tamkajšnja predsednica Salome Zurabišvili, ki spornega zakona sicer ni podpisala. Vendar je njeno odločitev parlament zaobšel, saj po gruzijski ustavi lahko zakon podpiše tudi predsednik vlade, če je sprejet z večino glasov v parlamentu.

DAN PO SPREJETJU ANTI-LGBTIQ+ ZAKONA V GRUZIJI UMRJENA TRANSSPOLNA ŽENSKA

Kesaria Abramidze, znana transspolna manekenka, je bila septembra zabodena v svojem stanovanju v Tbilisiju. Policija primer obravnava kot naklepen umor na podlagi spola, za kar grozi dosmrtna zaporna kazen. Osumljenec, 26-letni Beka Jaiani, je bil aretiran kmalu po zločinu. Umor je sledil sprejetju anti-LGBTIQ+ zakona, ki prepoveduje istospolne poroke, posvojitve, medicinsko tranzicijo pri transspolnih osebah ter prikaz LGBTQI+ identitet v medijih. Zakon omogoča tudi prepoved Parade ponosa in mavrične zastave, kar krepi strahove o sistematičnem izbrisu pravic LGBTQI+ v Gruziji. Abramidze, ki je Gruzijo zastopala na Miss Trans Star International in imela več kot pol milijona sledilcev, je bila ikona skupnosti. Umor so obsodile tamkajšnje organizacije LGBTQI+, ki opozarjajo na povezavo med sovražno zakonodajo in nasiljem. Predsednica Salome Zurabišvili je umor označila za "grozljiv zločin" in pozvala k zaščiti pravic. Incident nakazuje nujno ureditev zaščite in varnosti oseb LGBTQI+, ki živijo v vse bolj sovražnih okoljih.



NOVO POROČILO SVETA EVROPE O ZDRAVJU OSEB LGBTI

Poročilo *Pravica do največjega standarda zdravja in dostopa do zdravstvene oskrbe za LGBTI osebe v Evropi* poudarja pomembne razlike v dostopu do zdravstvene oskrbe za osebe LGBTI. Poročilo izpostavlja pretežno diskriminacijo in marginalizacijo, ki prispevata k večji stopnji duševnih težav, saj je 16 % oseb LGBTI doživelo diskriminacijo v zdravstveni oskrbi, pri čemer ta številka naraste na 34 % med transspolnimi osebami. Kljub temu 46 % oseb LGBTI ne razkrije svoje spolne usmerjenosti ali spolne identitete zdravstvenim delavcem zaradi strahu pred diskriminacijo. Kulturni normativi, protigejevski retorika in nezadostno usposabljanje zdravstvenih delavcev so ključne ovire za dostop. Intersekcija različnih osebnih okoliščin, kot so etničnost, spol in socialno-ekonomski status, še poslabšajo stanje. Poročilo razkriva, da le osem držav članic Sveta Evrope vključuje celovite zakone o nediskriminaciji, ki pokrivajo spolno usmerjenost in spolno identiteto. Za reševanje teh težav poročilo predlaga več ukrepov: standardizirano zbiranje podatkov, vključujoče usposabljanje zdravstvenih delavcev, ciljni zdravstveni programi in širitev zakonodaje o enakosti, ki vključuje spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolne značilnosti. Prav tako se zagovarja razvoj nacionalnih LGBTI zdravstvenih strategij, zbiranje vključujočih SOGIESC podatkov ter zagotavljanje sodelovanja oseb LGBTI pri odločanju. Specifična priporočila za transspolne osebe vključujejo decentralizacijo storitev, izboljšanje kritja z zavarovanjem in zagotavljanje upoštevanja standardov Svetovne zdravstvene organizacije, medtem ko za starejše osebe LGBTI poročilo poudarja pomen kulturne kompetence v oskrbi. Poročilo tudi poziva k vključujočim storitvam na področju spolnega in reproduktivnega zdravja, celovitem izobraževanju o spolnosti in mentalnem zdravju, ki je specifično prilagojeno skupnosti LGBTI. Poročilo zaključuje, da so osebe LGBTI podvržene slabšim zdravstvenim stanjem v Evropi, vendar pa priporočila, ki so bila predstavljena, nudijo smernice za dosego izboljšane in enakopravne zdravstvene oskrbe.



TAJSKA PRVA V JUGOVZHODNI AZIJI POPOLNOMA IZENAČILA ISTOSPOLNE IN RAZNOSPOLNE POROKE

Tajska je zgodovinsko postala prva država v Jugovzhodni Aziji, ki je legalizirala istospolne poroke. Kralj Maha Vajiralongkorn je podpisal zakon, ki bo začel veljati januarja 2025, in odprl novo poglavje za pravice skupnosti LGBTIQ+. Zakon spreminja civilni zakonik, saj izraza "mož" in "žena" nadomešča z nevtralnimi izrazom "zakonska partnerja". Z novo zakonodajo bodo istospolni pari deležni enakih pravnih, finančnih in medicinskih pravic ter pravice do posvojitve in dedovanja. Parlament je zakon podprl z veliko večino, kar je spremljalo slavje z mavričnimi zastavami. Premierka Paetongtarn Shinawatra je poudarila pomen tega trenutka, medtem ko je njen predhodnik Srettha Thavysin zakon označil za pomemben korak utrditve družinske politike in enakopravnosti. S tem korakom navdaja upanje skupnosti LGBTIQ+, tudi v drugih azijskih državah. Sprememba zakona utrjuje njen vodilni položaj na področju pravic LGBTIQ+ v regiji.



NOGOMETNA EKIPA TRANS MOŠKIH

Fenix FC, prva španska nogometna ekipa, ki je sestavljena iz izključno trans moških, je nedavno debitirala v peti španski ligi v Kataloniji. Ekipa, poimenovana po feniksu, simbolu ponovnega rojstva, je bila ustanovljena po sprejetju zakona o pravicah trans oseb v Španiji, ki omogoča lažje spremembe spola na pravnem področju. Kljub tem napredkom pa diskriminacija še vedno obstaja, saj je Katalonija leta 2023 zabeležila 302 primera nasilja ali diskriminacije proti osebam LGBT, od tega velik del proti trans ljudem. V klubu je trenutno 30 članov ekipe. Katalonska nogometna zveza zdaj dovoljuje mešano udeležbo spolov, kar priznava spolno raznolikost. Prvi nastop Fenix FC se je končal z izgubo 19-0, vendar ekipa bolj ceni vključevanje in priložnost za igro kot pa izid tekme.



RUSIJA ZAOSTRUJE POLITIKO LGBT

Ruski poslanci so konec septembra 2024 sprejeli zakon, ki prepoveduje posvojitve ruskih otrok v državah, kjer so postopki za spremembo spola zakoniti. Zakonodaja preprečuje, da bi ruski otroci končali v državah, ki omogočajo spremembo spola z medicinskimi intervencijami ali spreminjanjem identitete v uradnih dokumentih. Predlog je del širšega ruskega napora za utrjevanje konservativnih družbenih vrednot, ki močno nasprotujejo liberalnim vrednotam Zahoda. Kljub temu, da so posvojitve ruskih otrok v tujino že upadle, bi ta zakon še dodatno omejil možnosti posvojitve v zahodnih državah. Zakonodaja, ki cilja tudi na "neprijateljske" države, se nanaša predvsem na države, ki so uvedle sankcije proti Rusiji zaradi vojne v Ukrajini. Ta predlog je del širše strategije Kremlja, da prepreči širjenje naprednih vrednot, vključno z vprašanji spola in pravic LGBTIQ+. Poleg tega so ruski poslanci trdili, da zakon ščiti otroke pred morebitnimi spremembami spola v tujini in jih ohranja v skladu s "tradicionalnimi" vrednotami, ki jih Rusija zagovarja. Za predlog je glasovalo 397 poslancev, en poslanec je bil proti.

V Moskvi so 11. oktobra med policijskimi racijami v dveh priljubljenih LGBTQ+ klubih pridržali več kot 50 ljudi. Policisti, oboroženi in zamaskirani, so vdrli v kluba Central Station in Three Monkeys, kjer so goste prisilili, da so ležali na tleh, nekatere pa grobo preiskali. Skupaj je bilo prisotnih okoli 200 udeležencev. Racije so bile izvedene pod pretvezo boja proti preprodaji drog, a številni menijo, da so bile usmerjene proti skupnosti LGBTQ+. Central Station je takrat gostil dogodek ob nacionalnem dnevu coming outa. Obe prizorišči sta prejeli prijave lokalnih prebivalcev, ki so se pritoževali nad dogodki LGBTQ+ in drag nastopi. Podatkov o tem, kam so jih odpeljali ali kakšne obtožbe so vložene, ni znano. Lastnikoma klubov zdaj grozi zaprtje zaradi obtožb o »diskreditaciji ruske vojske«. Rusija vse od prepovedi aktivizma LGBTQ+ novembra lani nadaljuje z represijo nad skupnostjo LGBTQ+, kar vključuje racije, zaprtja klubov in naraščajoče grožnje.

POLJSKA KRŠILA PRAVICE

Evropsko sodišče za človekove pravice je ugotovilo, da je Poljska kršila 8. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah, ki štiti pravico do zasebnega in družinskega življenja, ko je trans ženski v zaporu onemogočila dostop do hormonske terapije. Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP) je izdalo sodbo v primeru, v katerem so poljske oblasti trans ženski, ki prestaja zaporno kazen, zavrnila jemanje hormonske terapije, čeprav že skoraj štiri leta prejema to terapijo in jo je prejela tudi v času, ko je prestajala kazen v dveh drugih zaporih. Sodišče je ugotovilo, da oblastem ni uspelo upravičiti svoje zavrnitve z nobenim razumnim razlogom in niso zagotovile zadostnih pojasnil, zakaj bi lahko bila terapija škodljiva za zapornico. Nasprotno pa je sodišče poudarilo, da ima hormonska terapija koristne učinke na fizično in duševno zdravje prijaviteljice ter da so zdravniki, ki so predpisali terapijo, menili, da je bila za prijaviteljico potrebna in nujna.

Evropsko sodišče za človekove pravice je prav tako odločilo, da Poljska krši pravico do družinskega življenja (8. člen EKČP) istospolnim parom, ki so se poročili v tujini, saj ne priznava njihovega sklenjenega zakona. Dva poljska istospolna para, poročena v Združenem kraljestvu in na Danskem, sta zahtevala priznanje svojih zvez na Poljskem, a so oblasti to zavrnila. Zaradi tega niso mogli urejati osnovnih pravic, kot sta skrb za bolnega partnerja ali skupna davčna napoved. ESČP je razsodilo, da je Poljska s tem parom povzročila pravni vakuum in da noben javni interes ne odtehta potrebe po zaščiti njihovega družinskega življenja. Odločitev sledi prejšnjim sodbam ESČP in Sodišča EU (*Coman*), ki poudarjajo dolžnost držav, da priznajo in zaščitijo pravice istospolnih parov. Premier Tusk je napovedal zakon o istospolnih zvezah, ki je v parlamentarni obravnavi. Aktivisti odločitev pozdravljajo kot korak k enakopravnosti, a opozarjajo na nujnost hitrejših sprememb za zaščito človekovih pravic istospolnih parov na Poljskem.





PRVI ABORIGIN, KI JE OSVOJIL NAZIV MR. UNIVERSE

Jonathan Berry, uspešen model, igravec in komik, je svojo kariero okronal z nazivom Mr. Universe. Kot ponosen gej in avtohtoni Palawa moški je na Instagramu izrazil hvaležnost vsem, ki so ga podpirali na njegovi poti. »Hvala vsem, ki ste me podpirali in omogočili to zmago,« je zapisal Berry, ki že dolgo zagovarja pravice skupnosti LGBTQ+ in staroselskih ljudstev. Kot član upravnega odbora Sydney World Pride 2023 je pomembno prispeval k večji vidnosti in zastopanosti teh skupin. V intervjuju za The National Indigenous Times je Berry izrazil ponos in odgovornost, ki ju čuti kot predstavnik Avstralije in staroselskega ljudstva. »To je velika čast in odgovornost. Ta priložnost mi omogoča, da predstavim bogastvo naše kulture in si prizadevam za večjo vidnost,« je dejal. Berry načrtuje širitev svojih prizadevanj z javnim nastopanjem in sodelovanjem z drugimi umetniki pri projektih, kot so animacije in filmi. »Zmaga je šele začetek,« je poudaril in dodal, da bo skozi humor in kreativne projekte še naprej prinašal vidnost zgodbi skupnosti, ki jih zastopa. Njegova zmaga ni le osebni uspeh, temveč pomemben korak v boju za večjo vključenost in zastopanost LGBTQ+ ter staroselskih skupnosti.



V JUŽNI KOREJI PRIZNANE PRAVICE ISTOSPOLNIH PAROV

V prelomni odločitvi je Vrhovno sodišče Južne Koreje odločilo, da lahko istospolni pari pravno koristijo enake pravice do nacionalnega zdravstvenega zavarovanja (NHIS) kot heteroseksualni pari. Ta prelomna odločitev je posledica več kot tri leta trajajoče pravne bitke in bi lahko v prihodnosti vodila tudi do formalnega priznanja istospolnih porok v tej vzhodnoazijski državi. Odločitev Vrhovnega sodišča prav tako potrjuje odločitvi Višjega sodišča v Seulu iz leta 2023, ki je zavezalo NHIS, da enako zavarovanje zagotovi So Sung-wooku in Kim Yong-minu, istospolnemu paru, ki je tožbo proti zavarovalnemu podjetju vložilo leta 2021, potem ko so jima ukinili zdravstveno varstvo iz naslova zavarovanja. V odločitvi je predsednik sodišča Jo Hee-de dejal, da je zavrnitev enakih pravic in ugodnosti za istospolne pare "dejanje diskriminacije, ki krši človeško dostojanstvo in vrednote, pravico do sreče, svobodo zasebnosti in pravico do enakosti pred zakonom". Po odločitvi je Kim Yong-min za Reuters povedal: "Ko sem slišal odločitev, nisem mogel verjeti. Bil sem izredno vesel in začel jokati. Na odločitev sem čakal sem štiri leta, zdaj se moramo še naprej boriti za legalizacijo istospolnih porok."



ALAN CUMMING IZ RESNIČNOSTNEGA ŠOVA "THE TRAITORS" PREKINIL NIZ RUPAULOVIH ZMAG

Alan Cumming iz resničnostnega šova *The Traitors* je letos premagal priljubljeni *RuPaul's Drag Race* ter slavil v dveh kategorijah na prestižnih nagradah Emmy Awards. Cumming je osvojil nagrado za *Outstanding Host for a Reality or Reality Competition Program*, kar je RuPaul prejemal neprekinjeno osem let. RuPaul ostaja rekorder s trinajstimi nagradami, vendar je njegov niz prekinil Cumming, ki je gledalce očaral s svojo teatralno prezenco in prepoznavnim slogom. Ob prejemu nagrade je bil Cumming oblečen v tartansko obleko in je ponosno nosil značko trans zastave. Zahvalil se je vsem oboževalcem šova: "Hvaležen sem za vašo podporo novemu šovu. To nam (ustvarjalcem) veliko pomeni." Šov *The Traitors* je postal globalni fenomen, z različicami v Veliki Britaniji, Kanadi in Avstraliji. Ameriška različica je vključila nekdanje tekmovalce iz šovov, kot so *RuPaul's Drag Race* in *Big Brother*. Kljub zvezdniskim gostom pa je prav Cummingova igriva teatralnost tista, ki navdušuje gledalce. Njegovi razkošni kostumi in iskrivi nastopi so šovu prinesli edinstven čar ter zasluženoprepoznavnost.

Razstava:

Prostori gibanja

40 let LGBT skupnosti v Ljubljani

Spaces of Movement -
40 Years of Ljubljana's
LGBT Community

Mestni muzej Ljubljana / City Museum of Ljubljana

24. 10. 2024 – 23. 3. 2025

Produkcija / Production



Razstavo sta omogočila / The exhibition was made possible by



Medijski sponzorji / Media Sponsors



40 let skupnosti LGBT v Ljubljani

Mestni muzej Ljubljana z razstavo *Prostori gibanja – 40 let skupnosti LGBT v Ljubljani*, ki je nastala v soavtorstvu Corinne Brenko in Suzane Tratnik, v fokus postavlja različne vidike urbane zgodovine in poskuša odgovoriti na vprašanje, kako si je gibanje LGBT v zadnjih štirih desetletjih prizadevalo za lastne prostore refleksije, socializacije, upora in ustvarjalnosti, kar je bilo pred prebojem novih družbenih gibanj tako rekoč nepredstavljivo.

Homoseksualna razmerja so bila v srednjem in novem veku na Slovenskem prepovedana in pogosto so bile zanje predvidene hude kazni. Šele leta 1977 je Slovenija kot prva republika v bivši Jugoslaviji dekriminalizirala sporazumne homoseksualne odnose med moškimi. A družbeno sprejemanje je zaostajalo.

Pomembna prelomnica se je zgodila leta 1984 z začetkom festivala Magnus, ki ga je pod naslovom »Homoseksualnost in kultura« organiziral ŠKUC-Forum. Ta dogodek danes štejemo za začetek organiziranega gejevskega in lezbičnega gibanja v Sloveniji in v takratni Jugoslaviji. S tem festivalom je skupnost vstopila v javni prostor in se začela uveljavljati kot relevanten in enakovreden del družbe. Poleg demokratičnih vrenj in novih civilnodružbenih gibanj je osemdeseta leta zaznamovala tudi epidemija aidsa. Po prvem primeru okužbe v Jugoslaviji leta 1985 je ozaveščanje o tej bolezni postalo sestavni del slovenskega gejevskega aktivizma. Znotraj njega so namreč prepoznali večplastno nevarnost HIV-a in aidsa kot zdravstvene grožnje, ki jo bremeni tudi dejavnik družbene stigmatizacije.

V tistem času si je skupnost prizadevala tudi za ustvarjanje varnih in trajnih prostorov srečevanja, druženja, podpore in organiziranega zagovorništva: na Kersnikovi 4 so imele do leta 1997 svoje prostore prve lezbične in gejevske organizacije, v klubskih prostorih K4 pa so potekali legendarni nedeljski gejevsko-lezbični večeri. Leta 1993 je skupnost z zasedbo vojaškega kompleksa na Metelkovi pridobila možnost neprekinjenega delovanja. Ustvarjala je tudi živahno medijsko krajino, ki je omogočala kroženje pomembnih informacij in beleženje zgodb in bojev skupnosti ter ponujala druge perspektive, ki so kljubovale stereotipnim reprezentacijam (ali molku) osrednjih medijev.

A kljub prizadevanjem, da bi homoseksualnost postala del javnega diskurza, je bila homofobija še vedno močno razširjena; to se je v skupnosti in pri posameznikih_cah odražalo tako v doživljanju nasilja (fizičnega, verbalnega), ki jih je skozi desetletja delovanja zaznamovalo, kot tudi v dolgotrajnih procesih za pravno priznanje pravic oseb LGBT. Na poskuse marginalizacije, ustrahovanja in izključevanja se je skupnost odzivala kreativno in solidarno. Ko se je zgodilo, da dveh njenih pripadnikov niso spustili v ljubljanski lokal Cafe Galerija, je dogodek denimo postal povod za organizacijo prve parade ponosa leta 2001, polemika glede izbora drag skupine Sestre za nastop na Evroviziji leta 2002 pa je bila

priložnost, da se tudi mednarodno javnost opozori na stanje populacije LGBT v Sloveniji.

Vse od ustanovitve gibanja v osemdesetih letih so namreč aktivistke_i poskušale_i doseči, da bi bila v predloge za razširitev jugoslovanske ustave – in pozneje za novo ustavo samostojne države – spolna usmerjenost uvrščena v kontekstu enakopravnosti. Posamezniki_ce, skupine in organizacije LGBT so desetletja dosledno predlagali primerne zakonske ureditve, ozaveščali javnost in zahtevali spremembe. Pomemben dosežek se je zgodil 16. junija 2022, ko je ustavno sodišče Republike Slovenije določilo, da je zakonska zveza življenjska skupnost dveh oseb, ne glede na spol. V skladu s to odločitvijo je Slovenija postala prva postsocialistična država v Evropi, v kateri se lahko istospolna_i partnerja_ici formalno poročita in skupaj posvojita otroka pod enakimi pogoji, kot veljajo za raznospolna zakonca. Nerazrešeno pa ostaja vprašanje pravnega priznavanja spola za transspolne osebe, torej postopek spremembe osebnih dokumentov tako, da ustrezajo spolni identiteti osebe.

Vse od začetkov dejavnosti v osemdesetih letih prejšnjega stoletja so pionirski posamezniki in posameznice ter skupine premikali meje družbenih norm in kot civilno gibanje nepreklicno zaznamovali urbano ljubljansko okolje in širšo regijo. Na zemljevid Ljubljane so zarisali fizične in mentalne prostore delovanja in srečevanja – in nekaj teh prostorov poskušamo rekonstruirati na pričujoči razstavi. S predmeti, umetninami, fotografijami, dokumentacijo, transparenti in drugim gradivom z aktivističnih akcij, s katerimi so pripadnice_ki skupnosti LGBT izražale_i svojo neomajno aktivistično držo, razstava nagovarja k refleksiji prehojene poti med marginalizacijo in emancipacijo ter izpostavlja pomembne kulturne in politične mejnike, ki so pripomogli k družbenemu razvoju, tako z vidika ozaveščanja kot tudi z vidika kulturnih in političnih bojev za dostojno življenje vsake_ga posameznice_ka, ne glede na osebne okoliščine.

■ CORINNE BRENKO

SPREMLJEVALNI DOGODKI

Petek, 13. december, ob 16.30

Prostori gibanja. 40 let skupnosti LGBT v Ljubljani

Javno vodstvo v avtoricama

Četrtek, 9. januar, ob 18.00

Literarni večer LGBTQ+

Predstavitve bolj in manj uveljavljenih avtoric_jev

Petek, 17. januar, ob 18.00

Dan, ko je padel sneg

Gledališka predstava

Sobota, 8. februar, ob 15.00

Živa knjižnica

Pogovor s predstavniki skupnosti LGBTQ+

RAZSTAVA

»Njihovi zakoni, naša življenja«

Začetki LGBT gibanja v Sloveniji

Obeležitvi 40-letnice organiziranega delovanja skupnosti LGBT v Sloveniji se je pridružil tudi Muzej novejšje in sodobne zgodovine Slovenje, ki je med julijem in 29. septembrom 2024 na ploščadi pred muzejem pripravil razstavo z naslovom »Njihovi zakoni, naša življenja« – Začetki LGBT gibanja v Sloveniji.

Po konceptu Braneta Mozetiča se je razstava osredotočala na foto začetke tega gibanja od leta 1984 do 1989. Gradivo za razstavo so prispevali Moderna galerija Ljubljana, Mednarodni grafični likovni center, časopisna hiša Delo, nevladne organizacije in mnogi posamezniki. Na razstavi so bile tako predstavljene fotografije Marjana Zaplatila s prvega festivala Magnus v Škucu iz leta 1984, fotografije Božidarja Dolenca dogodkov iz Diska FV, K4, Gay disca in diska Pri Amerikancu. Ob fotografskem gradivu pa so bili reproducirani tudi nekateri plakati (Magnus, Lilit), vabila (mednarodni lezbični kamp na Rabu) in naslovnici Gayzina ter Lezbozina. Razstava je bila sicer posvečena Bogdanu Lešniku, enemu izmed prvih aktivistov za pravice skupnosti LGBT.

Ob razstavi je potekal tudi pogovor o spomilih na prva leta skupnosti. Brane Mozetič se je ob tej priložnosti pogovarjal z Marino Geržinič, Natašo Sukič, Zemiro Alajbegovič Pečovnik in Aprilijo Lužar.

S tem je muzej kot nacionalna institucija za zgodovino 20. in 21. stoletja želel, da vsebina LGBT vstopi v urbani prostor in poudariti, da je pot skupnosti LGBTIQ+ relevantni del skupnega okolja, tako kot predstavlja del skupne zgodovine. Muzej s tovrstnimi postavitvami nudi platformo za predstavitev raznovrstnih vsebin, tudi tistih, ki so morda pogosteje predstavljene le v neinstitucionalnih prostorih. Zadolžen je namreč za zgodovinjeno naše skupne pripovedi in s tem tudi za prepoznavanje skupne dediščine. Ta razstava je tako želela dejansko soustvarjati narativo, ki spoštuje vsakršno identiteto slehernika družbe. Ob tem pa tudi spodbuditi premislek o začetkih, preprekah in poti, ki jo ima skupnost za seboj, ter sodelovati pri preseganju nestrpnosti in stigme.

■ TINA FORTIČ JAKOPIČ



Foto: Sašo Kovačič, MNSZS



Založba Škuc, zbirka Lambda



**PRISPEVKI
K ZGODOVINI
LGBT GIBANJA
V SLOVENIJI
1984 – 2024**

Sestavila Nataša Velikonja

40
LET LGBT
GIBANJA

40 years of LGBT movement in Slovenia



ŠKUC

Zemira, prihajate iz Pule. Kaj vas je pripeljalo v Slovenijo, natančneje v Ljubljano?

Takrat sta bili Hrvaška in Slovenija del Jugoslavije in prav nič nenavadno ni bilo, da si se kot študent odločil za študij npr. v Ljubljani. V Ljubljano sem tako prišla kot študentka, študirati sociologijo na Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

Med študijem ste se tudi aktivistično udeleževali.

Z drugimi študenti sem redno obiskovala srečanja in prireditve Kluba istrskih študentov v kleti 4. bloka v študentskem naselju, kjer smo sodelovali pri pripravljanju kulturnih dogodkov, recitacij in podobnega. Na drugi strani hodnika v kleti je delovalo študentsko kulturno društvo Forum, imeli so rockovske glasbene večere, v prostoru Vetrnica so vadile gledališke skupine, npr. izjemni gledališnik Vlado Šav. Vse pogosteje smo zahajali tja in leta 1981 smo študentje z vseh koncev Slovenije in Jugoslavije v okviru ŠKD Forum osnovali gledališko skupino FV 112/15, postopoma smo prevzeli tudi organizacijo disko večerov ob torkih in tako je nastal disko FV. Ker smo bili vsi fani punka in punkerske kulture – redno smo poslušali Radio Študent, ki je predstavljal najnovejšo glasbo – smo odprli vrata za to glasbo in za domače punkerske, postpunkerske, novovalovske bende. V prvi polovici osemdesetih let je v kratkem času delovalo neverjetno število domačih bendov, vsi so imeli dobro zvoneča imena, vse je bilo v sočni slovenščini, pisali so izvrstne tekste in delali udarno glasbo. Disko FV je kmalu postal prostor vse slovenske subkulture ali ljubljanske alter scene, tu so potekale gledališke predstave, performansi, video in filmske projekcije, razstave, koncerti.

Ime FV 112/15 zveni na prvo žogo morda nekoliko nenavadno. Kje ste dobili idejo za takšno poimenovanje?

Ko smo v vadbenih prostorih iskali ime, smo v roke vzeli slovar Franca Verbinca. Skratka, Franc Verbinc je FV, 112/15 pa stran in vrstica in slovarju. V vrstici 15 je pisalo *C'est la guerre* – vojna je. Ker to, kar smo delali, je bil na nek način boj z vladajočo kulturo, boj za pravico do svoje, drugačne kulture, zabave,

glasbe. Danes si težko kdo predstavlja, kako uniformirana je bila kulturna ponudba, kaj so predstavljali mediji, kaj so recimo vrteli na radiju. Če ne bi bilo Radia Študent, če ne bi čez mejo hodili po plošče, video kasete, časopise, na koncerte, če bi gledali samo državno televizijo in poslušali državni radio, bi vladal popoln dolgčas. Ime FV se je obdržalo za gledališče in za disko, izgovarjali smo kot fave namesto efve, potem je nastala še Založba FV.

Glede na to, da ste delovali v alter sceni, vas je takratna oblast kaj preganjala? Kje ste delovali kot Disko FV?

Večkrat smo se selili, obdržati prostora v kleti 4. bloka ni bilo enostavno, nenehno smo se morali zagovarjati zaradi programa pred socialističnimi organizacijami in čeprav je Zveza socialistične mladine načeloma podpirala alter sceno, nas je na koncu uprava izgnala iz študentskega naselja. Če se prav spomnim, je za to poskrbela hišgenska inšpekcija.

Kam pa ste selili potem?

Po študentskem naselju smo šli v Šiško v mladinski dom na Vodnikovi ulici. To je bila stavba pri gasilskem domu, ki je danes ni več, v kleti smo imeli disko, zgoraj je bila večja dvorana za koncerte. Videti je bilo idealno, ampak tudi iz tega prostora smo se morali izseliti. V Šiški so se začeli gej večeri, bili so dobro obiskani, glasba je bila bolj plesna, elektronska, Aldo je vedno dobro lolal, pa tudi drugi DJ-ji. Bile so tudi kakšne bolj komercialne stvari, skratka ni bilo samo punkersko. Gej večeri so se začeli v FV-ju, potem pa so nadaljevali svojo pot po različnih prostorih po Ljubljani.

Omenili ste gej večere v disku. Glede na čas dogajanja govorimo o osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja, ko skupnost LGBT še ni imela pretiranih zakonskih pravic. Kakšni so bili odzivi v družbi na gej večere, gej disko?

Gej večeri so bili samo eden od programov, ki so se dogajali v disku FV, s stališča prevladujoče kulture so bili enako sumljivi kot vse drugo, kar se je dogajalo na alter sceni, tako da je bil v tem smislu tudi gej disko za večinsko družbo čuden pojav. Je pa gej disko

zelo hitro dobil status obveznega dela zabave v Ljubljani, nepogrešljivega dela mestnega nočnega življenja, številne selitve z diskom FV in tudi pozneje pa pričajo, da ni bilo enostavno dobiti in obdržati svojega prostora. Itak pa si v »podzemju« oziroma v alter kulturi že vajen, da s strani politike prihajajo kritike ali prepovedi, ampak v tem mehurju alter scene smo bili tudi nekako zaščiteni, sicer na udaru, ampak bili smo skupaj, tudi če so bile to različne scene, različni aktivizmi. Vsi drugačni, vsi skupaj za svobodo različnosti. Vsi v akciji za politično in kulturno preobrazbo.

Ste tudi novinarka. Ste morda zaznali kakšna posebna poročanja medijev glede gej subkulture, če temu tako rečeva?

V slovenskih medijih ni bilo veliko strupenih komentarjev, so pa beograjski časopisi brezobzirno obračunavali z geji, s slovensko subkulturo in slovensko politiko hkrati. Takrat je bila homoseksualnost v Srbiji še vedno prepovedana.

Tisti čas se ni le oblikoval javni prostor za geje, temveč tudi za feministična gibanja, kot je bil to klub Lilit.

Klub Lilit smo organizirali v klubu K4, leta 1984, ko smo se preselili na Kersnikovo, takrat se je zgodil tisti legendarni Lilit večer, ko je bil moškimi vstop prepovedan in se potem ni nikoli več ponovil v taki mitološki obliki. Vsi so prišli gledat, kaj bo zdaj, ali moški res ne smejo na dogodek. In res, razen Daria, pevca Borghesie, ki se je preoblekel v žensko, so moški ostali pred vrati K4. Iz tega večera so izhajali dolgoletni štoski na račun razprave, ali je orgazem vaginalen ali klitoralni, skratka, če ženska za orgazem potrebuje moškega ali ne. Lezbična sekcija LL je nastala nekaj let pozneje.

»Je pa gej disko zelo hitro dobil status obveznega dela zabave v Ljubljani, nepogrešljivega dela mestnega nočnega življenja,...«



Foto: Jane Štravs, je iz performansa Borghesie Mladi zaporniki, 1984



Avtor: Siniša Lopojska

»Bili smo otroci socializma, verjeli smo v ideale; pravičnost, enakost, kultura delovnemu ljudstvu in tako naprej. Disko klubi in vse, kar smo delali, smo počeliravno zato, da ima vsak pravico do izražanja, da prispevamo k svetli socialistični prihodnosti.«

Menda je bil tisti večer kar dobro obiskan. Udeležilo naj bi se ga več kot 200 žensk. Leta 1984 se je v Ljubljani organiziral festival Magnus. Danes velja za najstarejši festival filma LGBT v Evropi. Če se ne motim, ste sodelovali tudi pri organizaciji tega festivala.

Sodelovala sem pri organizaciji, tako kot vsi, ki smo delovali v ŠKUC Forumu. Osrednji organizator in programski vodja je bil Bogdan Lešnik, festival se je začel na njegov rojstni dan, soorganizator pa je bil Aldo Ivančič. Škuc in Forum sta imela podobne programske interese, podpirali smo iste kulturne dogodke in tako je bil tudi festival Magnus rezultat tega sodelovanja. Stvari so se dogajale, širile in cvetele v dobrem zavetju alter scene.

So na dogodke prišli tudi tuji gostje?

Prišel je npr. francoski pisatelj Guy Hocquenghem, najbolj slaven in markanten gost, je pa bilo veliko tudi gostov iz Italije, Hrvaške ... Magnus je bil svetovljanski festival, zaradi solidarnosti gej aktivistov in organizacij po svetu je bilo lažje vzpostaviti festival v ne ravno prijateljskem okolju.

Kot ste omenili, so se stvari res dogajale, širile in cvetele. Kaj pa vzporednice alternative v osemdesetih v prostoru bivše Juge? So bila »prebujenja« v istem času tudi drugje?

Ravno zadnjič sem brala knjigo zagrebške avtorice Snježane Banović, ki piše o obdobju osemdesetih v Zagrebu, omenja Tonija Maroševića, ki je bil zagrebški gej in je redno prihajal tudi k nam na disko večere. Tudi v Zagrebu je obstajala močna glasbeno, družbeno kritična, kulturna aliansa, scene so obstajale povsod, v Beogradu, Zagrebu, na Reki ... Gejevsko gibanje je šlo svojo pot od trenutka, ko je bilo v nekaterih republikah dekriminiralizirano. Nam se je takrat zdel Zagreb malce šminkerski, v Beogradu je bil sedež socialistične nomenklature, tam so bili boji vedno težji. Ni pa bila beograjska glasbena scena nič manj živahna zaradi tega.

Ko ste sooblikovali alter sceno v Ljubljani, ste imeli morda kakšen specifičen zgled?

Pravzaprav ne. Ta mešanica, ki je nastala v Ljubljani v okviru alter scene, je bila precej slovensko specifična. Tesno so se prepletali punk, new wave, lju-



bljanska filozofska psihoanalitska šola, politični aktivizem, kritična sociologija. Tu so nastajali zametki gibanj LGBT, feminističnih in mirovniškega gibanja. Taka je pač strpna, raznolika družba, kjer je vsak točno tisto, kar hoče biti, in ne ovira drugih s svojo identiteto.

Pravzaprav vam kar zavidam to obdobje močnega aktivizma in alternative.

Bilo je nekoč herojsko obdobje, z zatonom socializma se je iztekalo. Tudi danes so upori, aktivizmi in boji za prostore, pravice, različnosti, pomembni, takrat so bili še bolj, če ne bi bilo prostorov FV-ja in medijev, kot so Radio Študent in Mladina, bi se scena težje vzpostavila in tako razcvetela.

Kako pa vidite vzporednice med takratnim in današnjim aktivizmom? Kaj so tiste največje spremembe oziroma razlike v tem obdobju?

Kako govoriti o osemdesetih, da ne bi rekli, kako je bilo takrat vse boljše? Bilo je drugače, težko je sploh primerjati. Ampak vsaka generacija ima svoj boj. Današnja generacija na FDV-ju protestira zaradi Palestine. Mi smo šli v kulturni boj proti uniformirani mono-

litni socialistični kulturi. Pred našimi očmi je sistem razpadal, socializem je postajal režim praznih fraz, okostenelih obrazcev, politikov, ki so izgubljali vizijo. A kakorkoli smo bili kritični do režima, si želeli sprememb in novosti, si nihče ni mislil, da bo država tako krvavo razpadla, da se bo tako mučno sesedla v primitivne nacionalizme. Bili smo otroci socializma, verjeli smo v ideale; pravičnost, enakost, kultura delovnemu ljudstvu in tako naprej. Disko klubi in vse, kar smo delali, smo počeli ravno zato, da ima vsak pravico do izražanja, da prispevamo k svetli socialistični prihodnosti. Danes seveda tega ideološkega monolita ni. Kapitalizem je enako in še bolj represiven, samo oblike represije so drugače izražene. Druga razlika je, da ni bilo družbenih omrežij. Vse je potekalo v živo, zato so bili ti dogodki tako pomembni. Saj ni bil samo Disko FV, bili so tudi lokali in punkti po mestu, kjer smo se dobivali. Skratka, če si hotel karkoli konzumirati in izmenjati mnenja, si se moral dobiti in ni šlo drugače. Se mi pa zdi, da vsaka mlada, študentska generacija, ki pride v svet, mora poiskati svoje mesto in se boriti za eno ali drugo. Nekaj dobi na krožniku, nekaj pa ne. V socializmu

smo dobili socialno državo, šolstvo in zdravstvo sta bila dostopna in brezplačna.

Kaj pa v devetdesetih?

V devetdesetih je država dokončno razpadla, alter scena pa se je tudi razblinjala, zaključevalo se je neko obdobje. Disko K4 so potem prevzeli drugi, tudi skupine FV ni bilo več na ta način, preoblikovala se je tudi skupina Borghesia, najdlje je delovala Založba FV. Gejevska gibanja so se širila in uveljavljala, prišle so nove generacije, novi boji.

Ob tej priliki se vam zahvaljujem za čas, ki ste mi ga namenili, in tudi za doprinos, ki ste ga imeli na sooblikovanje gibanja LGBT v Sloveniji. Zapuščina prvih aktivistov pa ostaja močan opomin na pomembnost svobode, solidarnosti in vztrajnosti v boju za pravice in družbene spremembe.

■ **BLAŽ ANDOLJŠEK**

IN MEMORIAM

dr. Bogdan Lešnik



Letos se je poslovil dr. Bogdan Lešnik (72), slovenski psiholog, humanist, publicist, prevajalec in pionir slovenskega gibanja LGBT. Njegovo življenje in delo sta bila prežeta z globokim intelektualnim angažmajem, nenehnim kritičnim razmislekom ter vztrajnim bojem za pravice skupnosti LGBT. Lešnik je čez desetletja oblikoval temelje družbenih sprememb, ki so danes vidne v sprejemanju in enakopravnosti oseb LGBT v Sloveniji in širše.

Lešnik je bil eden prvih gejevskih aktivistov v Sloveniji in eden tistih, ki so se pogumno postavili v ospredje, ko je bila tema homoseksualnosti v javnem prostoru še tabu. Njegov prispevek h gibanju LGBT je zaznamoval zgodovinski dogodek, ko je leta 1984, 23. aprila – na svoj rojstni dan – v Ljubljani ustanovil festival Magnus. To je bil prvi festival pri nas in eden prvih v vzhodni Evropi, ki je homoseksualnost izpostavil kot legitimno kulturno in družbeno temo. Magnus je že v svojem prvem letu uspel s številnimi umetniškimi, filmskimi in diskusijskimi dogodki, s katerimi je odločno postavil homoseksualnost v kulturni kontekst, kar je pripomoglo k začetkom bolj odprtega pogovora o tej temi v širši družbi.

Skupaj z glasbenikom Aldom Ivančičem je Lešnik na festivalu vzpostavil platformo za kulturni dialog o homoseksualnosti, ki je postal temelj nadaljnjih prizadevanj za enakopravnost in vidnost skupnosti LGBT v Sloveniji in vzhodni Evropi. Zaradi tega ga lahko uvrstimo med ključne osebnosti na področju aktivizma v regiji, saj je omogočil, da so se začela temeljna vprašanja sprejemanja in enakosti odpirati v javnosti. Festival Magnus, danes Festival filma LGBT, velja tudi za najstarejši filmski festival LGBT v Evropi.

Lešnikov prispevek pa ni bil omejen zgolj na področje aktivizma. Njegova intelektualna strast se je odražala tudi v akademskem in družbenem prostoru. Bil je visokošolski profesor in med letoma 2007 in 2011 tudi dekan na Fakulteti za socialno delo, kjer je pomembno prispeval k razvoju študijskih programov. V sodelovanju z Univerzo v Kolombu v Šrilanki je sooblikoval študij socialne-

ga dela. Poleg tega je bil priznan lektor in prevajalec, ki je s prevodi del temeljnih psihoanalitičnih avtorjev, kot sta Sigmund Freud in Melanie Klein, slovenskim bralcem približal kompleksne psihološke teorije. Med njegovimi najbolj znanimi prevodi sta Freudovo delo *Interpretacije sanj* in Kleinino delo *Zavist in hvaležnost*.

Njegov intelektualni prispevek se odraža tudi skozi uredniško delo pri reviji *Socialno delo*, kjer je bil dolgoletni urednik, in na Fakulteti za podiplomski in humanistični študij, kjer je desetletje vodil podiplomski program antropologije vsakdanjega življenja. Njegova akademska pot je bila prepletena z analizo psihoanalitičnih in psihoterapevtskih teorij; v svojih delih je bil neomajen kritik sodobne znanstvene produkcije.

Dvajset let je bil urednik znanstvene revije *Socialno delo* in odgovorni urednik fakultetne založbe. Bil je tudi kolumnist pri reviji *Mladina* in časopisu *Dnevnik*. Njegova vloga se ni končala le pri publicistiki – bil je predsednik Psihoanalitičnega društva Slovenije, kjer je prispeval k razvoju psihoanalitične misli v Sloveniji, ter ustanovni član društva in inštituta za skupinsko analizo.

Čeprav je imel Lešnik številne zasluge, je ostal skromen. V zadnjem intervjuju za revijo GEJM je dejal, da se ne opredeljuje kot aktivist, ampak zgolj kot nekdo, »ki je tu in tam aktiven. Aktivist je nekdo, ki ga prepričanje žene k dejanjem; mene je vodila logika«.

S slovesom Bogdana Lešnika smo izgubili izjemnega misleca, aktivista in humanista. Njegova zapuščina sega onkraj slovenskih meja in še naprej vpliva na intelektualne, družbene ter kulturne kroge v Sloveniji in širše. Njegovo delo bo mlajše generacije navdihovalo še leta, saj jih uči o pogumu, vztrajnosti in pomenu kritičnega razmisleka v boju za enakopravnost. Lešnikovo življenje in dosežki nam kažejo, kako lahko en posameznik s svojim delom in prepričanjem spremeni družbo ter pripomore k ustvarjanju bolj vključujočega sveta za vse.

**ZA KORAK K PREPOVEDI
KONVERZIVNIH PRAKS
V EVROPSKI UNIJI**



PODPIŠI IN DELI

**NAŠO EVROPSKO
DRŽAVLJANSKO POBUDO.**

Jeza, strah in ljubezen, *gonilo aktivistke Nadine Smith*

Nadine Smith, ameriška aktivistka s Floride, je oktobra prvič obiskala Slovenijo. V našo prestolnico je prišla na povabilo mednarodne mladinske organizacije IGLYO, ki je v Ljubljani praznovala svojo 40. obletnico delovanja. Nadine je ena izmed ustanoviteljic IGLYO (International gay and lesbian youth organisation), ki je skupaj z drugimi mladinskimi aktivisti leta 1984 ustanovila to pomembno organizacijo z namenom zagovarjanja pravic LGBTQ+ mladih in LGBTQ+ študentov po vsem svetu. IGLYO danes šteje več kot sto članic iz cele Evrope, med drugim smo članice tudi društva Legebitra, DIH, ŠKUC, Transakcija, Moja mavrica in Parada ponosa. Nadine smo na srečanje z nevladnimi organizacijami LGBTQ+ povabili v prijetno vzdušje restavracije Mirje, kjer smo se pogovarjali o začetkih njenega aktivizma, ameriški zakonodaji na področju LGBTQ+, kot sta zvezna politika »Don't ask, don't tell« in floridski zakon »Don't Say Gay or Trans«. Govorili smo tudi o pomembnosti povezovanja znotraj skupnosti, sodelovanju z drugimi družbenimi gibanji za človekove pravice in o tem, kaj nam čaka v prihodnosti.

Nadine (59) je že od svojih osemnajstih let aktivna v boju za pravice LGBTQ+. Med sproščenim pogovorom nam je povedala o dogodku iz njenega otroštva, ki se ga spominja še danes, saj je nanjo med odraščanjem močno vplival, morda celo prispeval k temu, da je postala aktivistka za pravice LGBTQ+. Ko je bila v tretjem razredu osnovne šole, ji je sošolka in prijateljica Maja med igro mimogrede rekla, da bi se, ko odraste, rada poročila z Nadine. To je slišala tudi njuna učiteljica, ki ju je po pouku pridržala in jima z odločnim tonom, ki ni pustil prostora za dvom o izrečenem, povedala, da je poroka mogoča samo med moškim in žensko ter da se bo tako tudi vsaka izmed njiju morala poročiti z moškim. Majo je ta pogovor tako prizadel, da je na igrišču planila v jok, v Nadine pa se je, nasprotno, vzbudila jeza. Poiskala je sošolca Luka, mu povedala, da se bo, ko odraste, z njim poročila in da bosta skupaj skrbela tudi za Majo, ki bo živela z njima, saj bo njen mož umrl v vojni. Na videz nedolžen pogovor med dekletoma in učiteljico je Nadine zaznamoval in z njo ostal vse življenje. Podobni dogodki, družbena klima in zakonodaja so posameznikom LGBTQ+ po celem svetu sporočali, da to, kar čutijo, ni sprejemljivo.

Nadine, priznana novinarka, ki je izjemno aktivna tako na področju pravic temnopoltih oseb kot tudi na področju pravic LGBTQ+, je izvršna direktorica Equality Florida, največje organizacije LGBTQ+ v zvezni državi. Leta 2022 jo je revija TIME uvrstila med sto najvplivnejših oseb na svetu. Pove nam, da prihaja iz družine aktivistov; oseb, ki so si prizadevale iz-



boljšati življenja ljudi okoli sebe. Njeni stari starši so bili del prve integrirane kmetijske zadruge v delti Mississippi, ki je bila močno povezana z bojem za pravice temnopoltih oseb. Skozi zgodovino so te zadruge namreč igrale ključno vlogo v boju za ekonomske in družbene pravice afroameriških kmetov. Delta Mississippi je ena izmed zgodovinsko najbolj marginaliziranih regij v ZDA, kjer so temnopolti kmetje in kmetice predvsem po času suženjstva in segregacije pogosto trpeli zaradi ekonomske izključenosti, rasne diskriminacije in socialne neenakosti. Nadine, ki se je že v zgodnji mladosti soočala z rasno diskriminacijo, se je od svoje družine naučila, da se je treba postaviti za stvari, ki so ti pomembne. Te življenjske lekcije je kasneje uporabila tudi v bojih za človekove pravice LGBTIQ+. Kot sama doda, pa se njeni družini »ni niti sanjalo, da ne vzgaja le aktivistke, ampak aktivistko, ki je obenem tudi lezbijka«.

»Na koncu dneva je tisto, kar me motivira, da vztrajam pri svojem delu, želja, da postanem oseba, kakršno sem sama potrebovala ob sebi, ko sem bila še otrok.«

Nadine je šla po očetovih stopinjah in se po končanem šolanju na ameriški Akademiji zračnih sil tudi sama pridružila vojski, ki pa jo je kaj kmalu zapustila, saj tam kot lezbijka ni bila zaželena. Na srečo je sicer ni doletela enaka usoda kot njenih številnih rojakov, ki so bili iz vojske zaradi svoje spolne usmerjenosti nečastno odpuščeni. Podatek o nečastnem odpustu se je zavedel v javne evidence, kar je za mnoge osebe pomenilo, da so morale vračati posojila za študij, obenem pa je bilo po nečastnem odpustu skoraj nemogoče dobiti novo zaposlitev. Posledično so bile osebe LGBTIQ+ podvržene večplastni diskriminaciji, zaničevanju in stigmati. Od sprejetja zvezne politike »Don't ask, don't tell« leta 1993 se je življenje približno 14.000 ameriških vojakov obrnilo na glavo; samo zaradi svoje spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete so bili primorani končati služenje svoji državi. Še na deset tisoče drugih oseb LGBTIQ+ pa je bilo prisiljenih živeti v laži, da bi ohranile svojo službo in eksistenco. V praksi je omenjena politika pomenila, da vojaško vodstvo ni smelo spraševati o spolni usmerjenosti in/ali identiteti zaposlenih v vojski, ti pa o pripadnosti skupnosti LGBTIQ+ niso smeli govoriti. Šlo naj bi za politični kompromis, ki je bil za osebe LGBTIQ+ več kot negativen. Veljal je vse do leta 2011, ko so pod predsedstvom Obame veljavnost zakona ukinili. Danes lahko lezbijke in geji odprto služijo v vojski, v času prvega Trumpovega predsedovanja pa je bilo to onemogočeno transspolnim osebam. Leta 2021 je administracija predsednika Bidna to prepoved odpravila, kaj bo prinesla ponovna izvolitev Trumpa, bo pokazal čas.

Nadine pove, da v času njene mladosti ni bilo lahko biti oseba LGBTIQ+. Nekaj skupnostnih prostorov za lezbijke, geje in trans osebe je sicer obstajalo, a so bili ti javnosti skrbno skriti; nevpeljivi, brez vidne oznake, ki bi kakorkoli nakazala, da se tam zbirajo osebe LGBT. Ob tem poudari, da so prostori, prvotno namenjeni skupnosti LGBTIQ+, pomembni še danes, »saj imamo osebe LGBTIQ+ kljub vsemu določene specifične potrebe in način življenja, ki, kakorkoli obrneš, ni enak življenju heteroseksualnih oseb«. V odrasčanju se je Nadine srečala z močnim sporočilom družbe, da takšne osebe, kot je ona, nimajo mesta v družbi, da niso zaželene, še več – da ne obstajajo. Reprezentacije skupnosti LGBTIQ+ v javnosti ni bilo; ne na televizijskih ekranih, ne na radijskih postajah, sploh pa ne na ulici. Nadine je prvič srečala druge temnopolte osebe LGBTIQ+ pri svojih dvaindvajsetih letih, ko je bila ena izmed organizatorjev shoda za pravice LGBT v Washingtonu, znanemu tudi kot *March on Washington for Lesbian, Gay and Bi Equal Rights and Liberation*. Shoda se je leta 1993 udeležilo milijon protestnikov, kot pravi sama, je bil pomemben predvsem zaradi jasnih političnih zahtev, ki so vključevale pravico do poroke za vse, enako obravnavo na področju zaposlovanja in zdravstvene oskrbe ter zaščito pred sovražnim govorom in nasiljem. Shod še danes velja za enega izmed največjih protestov v ameriški zgodovini in obenem zaznamuje prvo srečanje ameriškega predsednika z aktivisti LGBTIQ+, ki so se vključno z Nadine le nekaj dni pred shodom sestali s takratnim predsednikom Clintonom v Ovalni pisarni Bele hiše.

Nadine je kot soustanoviteljica in izvršna direktorica organizacije Equality Florida odigrala pomembno vlogo pri reševanju ključnih vprašanj, povezanih s pravicami skupnosti LGBTIQ+ na Floridi. Organizacija se je borila proti preteklim prepovedim posvojitvev in zakonskih zvez za istospolne pare ter zagovarjala zaščito oseb LGBTIQ+ pred diskriminacijo. Med drugim so letos z uspešno kampanjo dosegli poravnavo z zvezno državo Florida in preprečili diskriminatorno uporabo zakona »Don't Say Gay or Trans« (uradno imenovan »Parental Rights in Education«), ki bi v nasprotnem primeru prepovedoval poučevanje o spolni usmerjenosti in spolni identiteti v tamkajšnjih šolah.

Tem za pogovor ni primanjkovalo. Potem ko je Nadine z nami delila omenjene aktivistične dosežke, smo spotoma ugotovili, da imamo precej podobnih izkušenj tudi iz naših zasebnih življenj. Poistovetili smo se na primer z njeno anekdoto o vsakokratnem pomisleku pred odgovorom na vprašanje: »Kje si pa ti zaposlen?« Na eni izmed poslovnih poti je na letalu poleg Nadine sedel »nekoliko opit stereotipni republikanec iz Teksasa«, ki mu ni manjkalo niti kavbojski klobuk. Med vljudnostnim pogovorom jo je moški vprašal, kje dela in s čim se ukvarja. Nadine se je za trenutek ustavila in se vprašala, če bi mu povedala po resnici, ali bi se raje izognila morebitni neprijetni situaciji. Ker pa se je že pred časom odločila, da bo vedno ponosno povedala, s čim se ukvarja, je tudi tokrat pojasnila, da dela »v Equality Florida, organizaciji za zaščito človekovih pravic LGBTIQ+« in ne le »v nevladni organizaciji za človekove pravice«, kot znamo aktivisti občasno nalašč poenostaviti. Na njeno presenečenje ji je sopotnik takoj povedal, da sam nima nikakršnih pred-



sodkov do skupnosti LGBTIQ+. Zaupal ji je celo, da misli, da je njegova hči istospolno usmerjena, da pa mu tega sama še ni povedala, kar ga zelo skrbi. Nadine mu je svetovala, da hčerki ob naslednji priložnosti pove, da je na letalu sedel poleg aktivistke LGBTIQ+, ji opiše njuno srečanje in s tem odpre vrata za pogovor. Vsi smo se strinjali, da se je vsakič znova vredno soočiti s strahom pred predsodki in brez zadržkov povedati, kje smo zaposleni in kakšno delo opravljamo. Na koncu koncev je tudi to aktivizem.

Večino oseb LGBTIQ+ razkritje spolne usmerjenosti in/ali identitete močno zaznamuje, Nadine, čeprav je odrasčala v liberalni družini, ni izjema. Po razkritju se je njen odnos z očetom precej ohladil, a ne za dolgo. Nadine je konec razmerja z njeno prvo partnerko močno prizadel, padla je v depresijo. V obdobju največjih stisk jo je na njeno začudenje vsak dan poklical ravno oče, njegovi klici so jo pomirili in ji dali tisto, kar je takrat najbolj potrebovala. Kot pravi sama, mu je za to še danes izjemno hvaležna. Z nami je delila, da je kljub razkritju v domačem okolju dolgo čutila, da ni enakopravno obravnavana. Njen brat je namreč pred starši brez zadržkov izkazoval ljubezen svoji partnerki – poljubi, objemi in odprto izkazovanje čustev niso bili zanj nič posebnega. Nadine pa je bila pri starših doma do svoje partnerke zelo zadržana, saj je čutila, da se morata onidve obnašati drugače. Ko je pri sebi spoznala, da jo je pravzaprav strah zavrnitve, se je zavestno odločila, da se ne bo cenzurirala in bo, enako kot njen brat, v družbi domačih izkazovala naklonjenost do svoje partnerke. Od tega trenutka dalje je občutila, da jo družina v celoti sprejema takšno, kot je.

Pogovor se odvija dalje in Nadine nam oriše še eno življenjsko situacijo, tokrat korak bližje sedanjosti. Z ženo sta se nekega večera z roko v roki sprehajali po mestu. Ustavili sta se pred izložbo, ki je pritegnila njuno pozornost, ko se je mimo njiju

sprehodila skupina mlajših moških. V tem je Nadine začutila, da je žena nemudoma spustila njeno roko, češ da ji želi v izložbi nekaj pokazati. Nadine je vedela, da se njuni prsti zaradi prisotnosti skupine mimoidočih ne bodo ponovno prepletli. Čeprav je ženino reakcijo razumela, se ob tem ni počutila dobro. Z ženo se seveda zavedata, da na žalost obstajajo okoliščine, v katerih ni varno, da bi se v javnosti držali za roke oziroma si drugače izkazovali pozornost, zato sta se na ta dan dogovorili za poseben znak – močnejši stisk roke pomeni, da se ena od njiju ne počuti varno in s tem sporoča partnerki, da je to razlog, da bo spustila njeno roko.

Opisan dogodek je le kaplja v morju diskriminacije, s katero živimo osebe LGBTIQ+ po celem svetu. Na porast gibanj anti-LGBTIQ+ in radikalnih zakonodaj, ki jih v zadnjih letih opažamo tako v Ameriki kot tudi v Evropi, Nadine odgovarja: »Zaskrbljujoče je dejstvo, da se je napredek, ki smo ga videli v zadnjih desetletjih, ustavil, ponekod se celo sprejemajo zakoni, ki nas kot družbo vračajo za več korakov nazaj, morda se bomo v naslednjih letih morali ponovno boriti za osnovne človekove pravice. V takšnih časih je težko ostati optimističen, a treba se je spomniti, da smo kot skupnost v preteklosti že bili težke bitke in da smo (so) takratni aktivisti dosegli ogromne premike z veliko manj sredstvi in javne podpore, kot jo ima gibanje danes.«

Na najino vprašanje, kaj je tisto, kar ji kot aktivistki daje zagon že več kot 40 let, z nasmehom odgovarja: »Gre predvsem za kombinacijo močnih čustev – jeze, strahu in ljubezni.« Na koncu še poudari: »Najpomembnejša je seveda ljubezen.«

■ MAŠA JERIČEVIĆ ŠUŠTERŠIČ, SEBASTJAN SITAR



Prihod Nadine Smith v Slovenijo je bil delno financiran s sredstvi ameriškega veleposlaništva v Ljubljani. Mnenja, ugotovitve, zaključki ali priporočila, izražena v tem članku, so mnenja avtorjev in ne odražajo nujno stališč ameriškega zunanjskega ministrstva.

(»This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinion, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the Authors and do not necessarily reflect those of the Department of State.«)

Pogled na seksualno delo v Sloveniji in po svetu

Trenutna zakonodaja in izzivi seksualnega dela v Sloveniji

Raziskave kažejo, da v Sloveniji seksualno delo obstaja tako med ženskami kot moškimi. Med ženskami, ki se ukvarjajo s seksualnim delom, prevladujejo heteroseksualne, medtem ko se moški seksualni delavci večinoma identificirajo kot homoseksualci ali biseksualne osebe. Najpogostejša mesta za nudenje seksualnih storitev so zasebna stanovanja, nočni lokali, masažni saloni in hoteli.

Osebe, ki se ukvarjajo s seksualnim delom, se doma in po svetu pogosto soočajo z nasiljem, izkoriščanjem in trgovino z ljudmi. Poleg tega je seksualno delo povezano z visoko stopnjo stigmatizacije, kar prispeva k socialni izolaciji seksualnih delavcev in delavk. Slovenija je z dekriminalizacijo seksualnega dela naredila prvi korak k zagotavljanju varnejšega in boljšega pravnega okolja za seksualne delavke in delavce, z manjšim strahom pred pravnimi sankcijami. S priznanjem seksualnega dela pa bi tem osebam omogočili boljši dostop do zaščite in pravic, ki jih potrebujejo.

Mednarodni pristopi k zakonodaji o seksualnem delu

Zakonodaja glede seksualnega dela se po svetu močno razlikuje, od dekriminalizacije do popolne prepovedi. Reformni ukrepi, kot je dekriminalizacija, so ključni za izboljšanje varnosti in pravic seksualnih delavcev in delavk. V vzhodni Evropi je večina nekdanjih komunističnih držav ohranila prepoved seksualnega dela, razen nekaterih, ki so se pridružile EU in legalizirale ali regulirale seksualno delo. Na Švedskem, Norveškem, Islandiji in v Franciji je plačevanje za seksualne storitve nezakonito (kaznovane so stranke, ne pa seksualni delavci ali delavke). V Nemčiji je seksualno delo zakonito in regulirano, kar vključuje legalne bordele. V Belgiji je seksualno delo dekriminalizirano od 1. junija 2022, kar pomeni, da za opravljanje seksualnega dela ni kazenskih sankcij. V ZDA je seksualno delo večinoma nezakonito, z izjemo nekaterih krajev v Nevadi, kjer je legalizirano in regulirano. Trenutno deluje 19 legalnih bordelov v šestih okrajih. V Avstraliji je leta 2024 Queensland sprejel zakon za dekriminalizacijo seksualnega dela, kar omogoča varnejše pogoje za seksualne delavke in delavce in boljšo pravno zaščito. V Aziji je na Tajskem in Filipinih seksualno delo uradno nezakonito, vendar široko razširjeno in pogosto tolerirano. Na Japonskem in v Južni Koreji so zakoni strogi, vendar obstajajo različne oblike legalne seksualne industrije.

Premagovanje stigme in izzivov

Čeprav seksualno delo v človeški družbi obstaja že stoletja, še vedno ostaja eno najbolj stigmatiziranih poklicev. S priznanjem tega poklica bi osebam, ki se z njim ukvarjajo, omogočili boljši dostop do zaščite in pravic, ki jih potrebujejo, s tem pa tudi varnejše okolje. Boljša pravna ureditev namreč zmanjšuje tveganje za izkoriščanje in nasilje. Raziskave iz tujine so pokazale, da so seksualne delavke in delavci varnejši v državah, kjer je delo dekriminalizirano. Pomembno je tudi izobraževanje širše javnosti, saj to pripomore k zmanjšanju stigmatizacije. Vendar stigma ni edini izziv, s katerim se srečujejo. Pogosto so tudi tarča psihičnega in fizičnega nasilja. Marginalizirane skupine, kot so transspolne osebe, se soočajo z dodatnimi izzivi. Študije so pokazale, da se zaradi diskriminacije na delovnem mestu mnoge pogosteje odločajo za seksualno delo. Stigma, povezana s tem poklicem, lahko vodi tudi v socialno izključenost. Seksualne delavke in delavci so pogosto izolirani od svojih skupnosti, kar vpliva na njihovo duševno zdravje in splošno dobrobit. Pomembne so različne kampanje, ki pomagajo zmanjšati predsodke in prikazujejo seksualne delavke in delavce kot običajne ljudi. Tako lahko prispevamo k večjemu razumevanju in sprejemanju v družbi.

Dostop do zdravstvene oskrbe za seksualne delavce in delavke

Redno testiranje na spolno prenosljive okužbe je ključno za zdravje seksualnih delavcev in delavk ter njihovih strank. Omogoča zgodnje odkrivanje okužb, kar preprečuje širjenje in izboljšuje javno zdravje. Spodbujanje brezplačnih testiranj in dostopa do zdravstvenih storitev je pomembno za zaščito zdravja seksualnih delavcev in delavk, ki se pogosto soočajo s stigmatizacijo in diskriminacijo. Te ovire otežujejo njihov dostop do nujne zdravstvene oskrbe, kar povečuje tveganje za širjenje okužb.

Zato je nujno destigmatizirati seksualno delo in zagotoviti zaščito ter podporo seksualnim delavcem in delavkam. Ključni koraki vključujejo priznavanje seksualnega dela kot legitimnega poklica, dekriminalizacijo in izobraževanje javnosti. Pomembno je, da se zavedamo tveganj, s katerimi se soočajo, in jim omogočimo dostop do zdravstvene oskrbe, vključno z rednim testiranjem na spolno prenosljive okužbe.

Prakse testiranja v Španiji, Grčiji in na Portugalskem

Društvo Legebitra je lani skupaj s partnerskimi organizacijami obiskalo Barcelono, Atene in Lizbono, kjer že izvajajo programe testiranja na HIV, virusne hepatitis in spolno prenosljive okužbe za seksualne delavce in delavke. Ti študijski obiski so prinesli dragocena spoznanja o različnih pristopih k zdravstveni oskrbi in preventivi.

V vseh treh državah – Španiji, Grčiji in na Portugalskem – so programi testiranja na HIV, virusne hepatitis in spolno prenosljive okužbe namenjeni izboljšanju dostopnosti za ključne skupine, kot so seksualni delavci, migranti, uporabniki drog

in skupnosti LGBTQ+. Testiranje poteka v lokalnih centrih ali prek mobilnih enot, ki obiskujejo kraje, kjer so omenjene skupine najpogosteje. Uporaba hitrih testov za HIV, hepatitis B, hepatitis C in sifilis omogoča rezultate v manj kot eni uri, kar uporabnikom omogoča hitro ukrepanje in povezavo z zdravstvenimi storitvami.

Pred in po testiranju prejmejo uporabniki svetovanje o preventivnih ukrepih, varnejši spolnosti in zmanjšanju tveganj. To svetovanje pogosto izvajajo usposobljeni vrstniški svetovalci, ki s ciljnim skupinami zlahka vzpostavijo zupanje. Ob pozitivnem oziroma reaktivnem rezultatu testiranja je zagotovljena takojšnja povezava s potrebnimi zdravstvenimi ustanovami za nadaljnje zdravljenje in diagnostiko. Organizacije pogosto nudijo podporo pri dogovaranju za preglede in spremstvu na klinike.

Poleg tega programi vključujejo razdeljevanje sterilnega materiala, kondomov in druge storitve zmanjševanja tveganj, ki preprečujejo širjenje okužb med uporabniki drog in seksualnimi delavci. Vse tri države uporabljajo celostni pristop, ki združuje hitro testiranje, svetovanje in podpirne storitve z namenom odpravljanja ovir za dostop do zdravstvene oskrbe ter zmanjševanja stigme. S tem se povečuje doseganje ranljivih skupin in izboljšuje javno zdravje.

Nove možnosti testiranja za seksualne delavke in delavce v Sloveniji

Seksualni delavci in delavke v Sloveniji imajo možnost testiranja preko infekcijske klinike, dermatovenerološke klinike ali osebne oziroma zasebnega zdravnika. Pred začetkom projekta Expand je bilo testiranje v skupnosti preko društva Legebitra dostopno le seksualnim delavcem, ki so obenem tudi moški, ki imajo spolne odnose z moškimi. Z letom 2024 pa projekt Expand omogoča brezplačno testiranje vsem seksualnim delavcem in delavkam, ne glede na njihov spol, spolno identiteto ali spolno usmerjenost.

Društvo Legebitra v okviru projekta Expand, ki ga sofinancira Evropska unija, nudi brezplačno in zaupno testiranje na HIV, virusne hepatitis in spolno prenosljive okužbe za osebe, ki se ukvarjajo s seksualnim delom. Testiranje poteka po principu testiranja v skupnosti, izven zdravstvenih ustanov, in vključuje standardne laboratorijske preiskave na HIV, hepatitis B, hepatitis C in sifilis. Za moške, ki se ukvarjajo s seksualnim delom, je na voljo testiranje na gonorejo z oralnim in/ali rektalnim brisom, za ženske pa vaginalni bris za gonorejo, klamidijo, trihomonas in mikoplazmo, poleg krvnih preiskav.

Cilj projekta je omogočiti testiranje v skupnosti in s tem izboljšati zdravje in zmanjšati stigmatizacijo seksualnih delavk in delavcev, saj si društvo Legebitra prizadeva ustvariti varnejše okolje za vse, ki se ukvarjajo s seksualnim delom, ter ozaveščati zdravstveni sistem o njihovih pravicah in potrebah.

Testiraj se. Zdravje je pomembno.

■ ALJAŽ OSREDKAR



Teta Prepca odgovarja

Hopla, hopla, kaj pa, če je vse res! Teta Prepca je nazaj! Ja, dragi moji, rubrika, ki je bila absolutno med najbolj brani, se vrača! Kdo drug kot teta Prepca bi bil dovolj potrpežljiv, da vam razloži, zakaj ne morete dobiti gonoreje od objema ali kako vas javni WC ne bo okužil z vsemi spolno prenosljivimi boleznimi, čeprav vas je klopca "čudno pogledala". Ne pozabite: v vsakem mojem odgovoru se skrivata tudi strokovni odgovor in nasvet. Teta Prepca je tu, da razbliži vaše strahove, razloži znanost in se pri tem zabava na vaš račun – vse v imenu izobraževanja, seveda. Torej, pripravite vprašanja, ki vam ležijo na duši, in počakajte na moj odgovor že v naslednji številki revije.

Živjo, Prepca! Poljubljal sem osebo, ki mi je potem povedala, da ima HIV. Če se poljubim z nekom, ki ima HIV, ali se lahko tudi jaz nalezem? (Marko K.)

Oh, seveda! Ja, ti Špelca marelca, ja, HIV se pa res ne prenaša s poljubljanjem, razen če sta oba imela v ustih odprte, krvaveče rane (in tudi v tem primeru je tveganje minimalno). Virus potrebuje kri, spermo, vaginalne izločke ali materino mleko, da bi se lahko prenesel. Slinjenje pač ni njegova priljubljena pot. Sicer pa, če se oseba zdravi, HIV-a ne more prenesti na partnerje. Preberite si še nezaznaven.si. Torej, če so tvoje ustnice v dobri formi in ni bilo nobenih "krvavih presenečenj", si popolnoma varen. Zdaj pa lepo naprej poljubljati (odgovorno, seveda)!

Veš, teta Prepca, nisem še pripravljen za akcijo, ampak rad

pa se dogovorim s parom in ju samo gledam. Zadnjič me je prav pograbila panika in sem razmišljal, ali lahko dobim spolno prenosljivo bolezen, če samo gledam nekoga, ki seksa brez kondoma?

(Gledalec)

Gledalec, za trenutek se prelevi v bralca. Seveda, tvoje oči bodo zagotovo prevzele vse te virusne in bakterijske delce, ko boš z njimi gledal nezaščiten seks! Šalo na stran, z gledanjem nekoga pri nezaščitem seksu ni možnosti, da bi se okužil s spolno prenosljivim virusom ali bakterijo. Virus se prenese skozi neposreden stik s telesnimi tekočinami, kot so kri, sperma ali vaginalni izločki, ne pa z opazovanjem. Za konec pa še, rečemo spolno prenosljivo okužbo in ne bolezen. Tako da, če ti ta "gledalska" izkušnja ustreza, se sprosti. Edini riziko, ki ga prevzemaš, je morebitna utrujenost vratu od slabega položaja.

Teta Prepca, zadnjič sem se na javnem prevozu usedel na sumljivo tekočino, ki me je spominjala na spermo. Ali bi me moralo skrbeti, da sem kaj staknil?

(Iz vlaka)

Ja, marička pomagaj. Moraš pa ja pogledati, kam se usedeš. Sicer pa vsaka packa na sedežu še tudi ni sperma. Vsak vidi v stvarih tisto, kar hoče. Dejstvo je, da mora pri spolno prenosljivih okužbah priti do neposrednega stika s sluznicami ali telesnimi tekočinami okužene osebe. Čeprav je verjetno bolj zaskrbljujoče, da si se sploh moral soočiti s takšnim "odkritjem" na vlaku, je tveganje za okužbo nično. Morda naslednjič uporabi robček, ampak sicer pa – brez panike!

Sprehajala sem se s punco po parku. Držali sva se za roko. Ker je pogovor nanesel tudi na seks, mi

je povedala, da je v preteklosti že imela sifilis. Ko sem prišla domov, se mi je na roki nekaj spustilo. Strah me je, da sem dobila sifilis. Ali se lahko prenaša, če sva se samo držali za roke?

(Živa Obupana)

Naj te pomirim: sifilis je spolno prenosljiva okužba, ne pa "dotikalno prenosljiva" okužba. Če bi se sifilis prenašal z držanjem za roke, bi bili vsi ljudje na svetu že na antibiotikih, saj bi se okužili vsakič, ko bi šli na avtobus ali v trgovino. Sifilis se prenaša s spolnimi stiki, predvsem s stikom z odprtimi razjedami (imenovanimi šankri) na genitalijah, ustih ali anusu. Če tvoja prijateljica trenutno nima aktivnih razjed, prenos ni mogoč. Kar si opazila na roki, je najverjetneje posledica nečesa precej bolj "banalnega" – morda ugriz insektov ali stik z nečim, kar je dražilo tvojo kožo. Ampak če te vseeno skrbi, se lahko z zdravnikom pogovoriš o testiranju – če ne zaradi suma sifilisa, pa zato, da boš mirno spala.

Zdravo, zanima me, če imam seks v bazenu, ali lahko tako zbolim z gonorejo?

(Tine Rine)

Tine seveda, bazen je najbolj priljubljen kraj za spolno prenosljive okužbe, kajne? Klasičen scenarij: klor preprosto obupa in pusti bakterijam, kot je gonoreja, prosto pot! V resnici pa: gonoreja se prenaša zgolj z neposrednim stikom s telesnimi tekočinami okužene osebe, običajno med vaginalnim, analnim ali oralnim seksom. Bazenski bazen sam po sebi ni tvoj sovražnik – če pa je bil tvoj partner okužen in seks nezaščiten, potem bazenska voda žal ni superjunak, ki bi te zaščitil pred bakterijami. Torej, če imaš dvome, razmisli o testiranju, ker bolj kot bazen je pomemben status tvojega partnerja oz. partnerke.



Nezaznavno **JE** neprenosljivo!

LEGEBITRA



Sofinancira
Evropska unija

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE



**ZAUPAJ
DOKAZOM**



**Samorog
morda ne
obstaja,
a N=N je
resničen.**

Znanstveni dokazi o jemanju protiretrovirusnih zdravil (PRZ) so jasni: osebe, ki redno jemljejo zdravila in imajo nezaznavno virusno breme v krvi, ne morejo prenesti hiva na svoje partnerje_ke.

– Svetovna zdravstvena organizacija

Z ozaveščanjem lahko tudi ti **prispevaš k zmanjšanju strahu, stigme in diskriminacije,** povezane s hivom.

Odpravi vse svoje dvome glede življenja s hivom na nezaznaven.si



Dokazano:
Osebe s hivom, ki redno jemljejo zdravila in imajo nezaznavno virusno breme, ne morejo prenesti hiva na svoje spolne partnerje_ke.*

*tudi v primeru nezaščitenega spolnega odnosa

Nataša Sukič

Mrzlega novembrskega dne se na kavi sestaneva z Natašo Sukič, slovensko pisateljico, lezbično aktivistko, didžejko in političarko. Seveda ni naključje, da sem se sestal prav z njo, saj ob 40-letnici LGBT gibanja njen prispevek k zagotavljanju pravic skupnosti LGBTIQ+ preprosto ne more ostati neopažen. Nataša je namreč pomembna osebnost, ki že desetletja sooblikuje slovenski prostor LGBTIQ+.

Nataša, ena zanimivih stvari, ki jih mlajša generacija morda o tebi ne ve, je, da si bila nekoč didžejka z imenom Kamasutra. Kdaj si se začela ukvarjati z didžejstvom?

Uf, nagibe sem kazala že v gimnaziji, ko sem kdaj na razrednem žuru vrtela glasbo, pa potem po prihodu na študij v Ljubljano. Kot brucka sem, recimo, vrtela muziko v Stari Šiški, enem izmed centrov takratne alter scene v socialistični Ljubljani. Potem pa smo, mislim, da 1989, odprli Roza štirko in sem bila ob Rudiju in Maretu rezidentka nedeljskih roza večerov. Najprej nisem bila DJ Kamasutra, ampak preprosto, v duhu takratnega časa, DJ Nataša.

Ali danes še kdaj stopiš za mešalno mizo?

Seveda. Še zmeraj občasno vrtim v

Pritličju, Monoklu, celo v K4 sem pred nekaj meseci spet odvrtila en set. In pravkar sem si nabavila novo didžej opremo, da bom lahko prešla na sodobne DJ formate (MP3) in da bom lahko vadila doma za te moje tu in tam nastope. Kajti trenutno didžejam v retro maniri – z vinilkami in cedekami (smeh).

V osemdesetih letih so bile ženske med didžeji prej izjema kot pravilo. Se motim? Prigoda iz tistega časa pravi, da so ti na neki točki celo naredili seznam glasbe, ki se je morala odvrtni v tistem večeru.

Ja, huda redkost smo bile. Mislim, da sem bila sploh celo prva didžejka pri nas. S tem so se takrat ukvarjali fantje. Res je (smeh), Roza klub je sklical »krizni sestanek«, ker sem bila nekoliko trmasta in neubogljiva in nisem

hotela vrteti preveč komercialne glasbe, ampak sem iskala bolj *alter pop* in *underground* klubsko glasbo (zgodnji *house* in *techno*). In so mi predpisali seznam desetih komadov, ki jih moram pod nujno odvrtni (smeh). Nekoč me je Mozetič celo za eno uro napodil plesat in je sam odvrtnel svojo idealno lestvico (smeh). Spomnim se recimo komada Rafka Irgoliča – *Moj črni konj*. Verjetno zaradi implicitnih gejevskih namigov v tekstu (smeh).

Poleg glasbe pa te spremlja tudi ljubezen do pisanja. Tvoji romani *Bazen*, *Piknik* in *Kino* so bili vsi nominirani za nagrado Kresnik, kar je ogromen uspeh. Aktivna si bila tudi pri prvih LGBT, natančneje lezbičnih revijah, kot so *Pandora*, *Lesbo* in *Lesbozine*, kjer si skupaj s Suzano Tratnik delovala kot sourednica. Sem morda katero revijo še izpustil?

S Suzano sva konec osemdesetih ustvarili *Lesbozine*. To je bil fanzine, ne ravno revija. *Pandora* je bila bolj interni novičnik in nekako kolektivno vodena. Revija *Lesbo* pa je urednikovala kot glavna urednica Nataša Velikonja, sama sem bila zmeraj članica uredništva. Še prej sem bila tudi članica uredništva legendarne LGBT revije *Revolver*. Kar se literature tiče, drži, poleg glasbe je ta moja največja strast.

V kakšnem spominu so ti ostali ti časi, ko je skupnost šele začela zavzemati prostor v medijih oz. družbi?

To so bila navdihujoča leta, v Ljubljani so bila nova družbena gibanja v polnem razcvetu, na alter sceni se je ogromno dogajalo. Osemdeseta so zame nepozabna. Scena LGBTIQ+ se je začela z *Magnus festivali*. Potem smo kot prvo lezbično skupino v takratni Jugoslaviji in Vzhodni Evropi ustanovile *Škuc-LL*. *Magnus* in *LL* sta vzpostavila *Roza klub*, skupno organizacijo, ki je bila politična. Začeli smo graditi infrastrukturo (recimo legendarni *Roza disko* v *K4*), svoje medije, prodirali smo v mainstream medije, začeli postavljati

svoje prve politične zahteve po enakosti in enakopravnosti v družbi ... Začeli smo graditi skupnost LGBTIQ+. To so bili zelo inspirativni časi. Zelo smo bili povezani takrat.

Zakaj je bilo pomembno oz. zakaj je še danes pomembno, da ima skupnost LGBT svoj medij?

Zato, da lahko vzpostavljamo svoj lasten narativ, da krepimo zavest skupnosti, sporočamo naše politične zahteve in ohranjamo in negujemo specifične naše lastne kulture. Pomembno je, da govorimo v svojem imenu. Da tega ne počnejo drugi za nas.

»Začeli smo graditi skupnost LGBTIQ+. To so bili zelo inspirativni časi. Zelo smo bili povezani takrat.«

Tvoj prvi javni coming out je bil članek v reviji *Mladina* z naslovom »Ljubimo ženske: Nekaj o ljubezni med ženskami«. Kakšni so bili odzivi?

Ta priloga v *Mladini* je bila prelomna. Takrat se je rodil *Škuc-LL*. In prvič smo lezbijke v socializmu opozorile nase. Pred tem smo bile popolnoma nevidne, prezrte, kot da ne obstajamo. Kot da obstaja samo moška (homo)seksualnost. Odzivi so bili primerno burni. Moram pa reči, da v medijih večinoma naklonjeni in spodbudni. Kmalu po tistem je, recimo, bil na TV Slovenija predvajan lezbični film francoske režiserke Diane Kurys, *Entre Nous*, v studiu pa je bila sploh prvič javna debata o ženski homoseksualnosti. Gast je bil priznani psihoterapevt, dr. Košiček, če me spomin ne vara. Bilo je tudi nekaj komičnih medijskih odzivov. Recimo idealizacija lezbijk v naslovu nekega članka, ki se je glasil *Dehtenje lokvanjev* (smeh). Ali recimo članek sarajevske revije *AS*, kjer so trdili, da se slovenske lezbijke na

avstrijsko-slovenski meji prodajamo Avstrijkam za šilinge (smeh).

Ustvarjanje lezbičnih revij je sovpadalo z začetki tvojega aktivizma. Kaj te je pritegnilo k aktivizmu? Kako se je vse skupaj začelo?

Začelo se je tako, da sem se zaljubila v kolegico na faksu in to me je totalno šokiralo in zmedlo. O lezbištvu in homoseksualnosti se v družbi tako rekoč ni govorilo. To je bil tabu. In tudi sama nisem imela pojma, kaj je to. Ko so se pojavili *Magnus festivali*, pa se je pisalo v smislu, da preko njih uvažamo aids iz kapitalističnega Zahoda (smeh). No, obstajala je že tudi feministična skupina *Lilit* pri *Društvu ŠKUC*. Imele so na *Radiu Študent* blazno odštekano in kul reklamo za svoje ženske žurke v stari *Štirki*. In imele so redne sestanke sekcije. Rekla sem si, da grem tja in tam razčistim s svojo identiteto. Zdelo se mi je, da če so kje kakšne lezbijke, morajo biti tam. In sem šla s tresočimi koleno na sestanek. Od tu naprej pa je vse šlo hitro (kot v filmu) k soustanavljanju lezbične sekcije *Škuc-LL*.

Leta 1987 si bila soustanoviteljica sekcije *ŠKUC-LL*, ki je nastala v okviru feministične skupine *LILIT* in velja za najstarejšo tovrstno organizacijo ne le v Jugoslaviji, temveč v vsej vzhodni Evropi. Do leta 1997 si bila tudi koordinatorica sekcije. Kakšni so bili začetki? S katerimi izzivi si se soočala? In kaj vidiš kot največji dosežek, na katerem si najbolj ponosna?

Začetki so bili viharjni. Naš fokus je bil predvsem na vidnosti lezbijk v družbi. Ker če smo hotele odpreti politična vprašanja, smo morale najprej sploh postati nek družbeni faktor. Največji dosežek? Po mojem to, da sem vsa ta desetletja ostala zvesta *Škuc-LL* in da lezbična sekcija od leta 1987 neprekinjeno deluje vse do danes. In da je ustvarila ogromno – od lezbičnih medijev, lezbične knjižnice in arhiva, lezbične knjižne zbirke, lezbičnih socialnih in političnih projektov do lezbič-

nega klubskega življenja. Tudi prve lezbične študije. Skratka, zelo sem ponosna na to. In tu gre zahvala tistim mojim lezbičnim soborkam, ki *Škuc-LL* z ogromnimi odrekami in tako rekoč prostovoljnim delom vsa ta dolga desetletja gradijo in ne pustijo, da bi projekti zamrli, propadli, izginili v času.

Devetdeseta leta so prinesla samostojno Slovenijo, a tudi enega redkih še delujočih prostorov LGBT – Metelkova. Leta 1993 si sodelovala pri zasedbi Metelkove, kjer sta nastala kluba Monokel in Tiffany. Kako je prišlo do ideje o zasedbi? Kakšna je bila tvoja vloga?

S Suzano sva bili nekje v mestu, mislim, ko sva preko *Radia Študent* slišali, da se dogaja zasedba. Srečali sva dva geje prijatelja, *Šulija* (danes je predsednik *Društva ŠKUC*) in Zorana. In smo že prvo noč zasedbe šli tja. In od takrat vztrajali. Zasedli smo stavbo *Lovci*, tam nekaj časa živeli, da bi s svojimi telesi ubranili prostore, če bi slučajno prišlo do intervencije policije. In tako so se tam rodili naši klubski prostori – *Monokel* in *Tiffany*.

Verjetno so bile v zasedbi prisotne različne družbene skupine. Kako je

bila sprejeta odločitev, da bo zgradba Lovce namenjena prav skupnosti LGBT?

Tega, zakaj prav stavba *Lovci*, se ne spomnim dobro. Vse je bilo zelo kaotično, spontano tiste prve dni zasedbe. Šli smo preprosto v *Lovce* in jih zasedli.

V devetdesetih si se podala tudi na radijske valove in na Radiu Študent urednikovala oddajo Lezbomanija – oddajo o lezbijkah, gejih in trans osebah. Zdi se, da je bilo takrat več LGBT medijskih vsebin kot danes. Kako pomembna je bila ta oddaja za takratno skupnost LGBT in zakaj?

Ta oddaja je nastala zaradi povabila takratne kulturne urednice na RŠ. In sicer nas je povabila zato, ker jo je navdušila naša revija *Lesbo*, ki jo je, kot sem že omenila, urejala Nataša Velikonja. Sama sem potem kot urednica postavila oddajo *Lezbomanija*, ki je bila tesno povezana z revijo. Kot didžejka sem skrbela tudi za glasbeno podobo. Ekipa, ki mi je pomagala, pa je, kot rečeno, v veliki meri (ne izključno) izvirala iz sodelavk revije. Recimo, *Tatjana Greif* je vsa dolga leta skrbela za aktualne novice itn. Prepričana sem, da je bila oddaja za skupnost LGBT zelo pomembna. Nasploh so bili naši mediji

konstitutivni pri gradnji in krepitvi skupnosti in scene.

Ob pripovedovanju zgodb iz začetkov gibanja človek dobi občutek, da je bila skupnost takrat bolj povezana kot danes. Bi se strinjala s tem?

Bi se strinjala. Na žalost se danes zdi skupnost fragmentirana, mnogo je absurdnih sporov in narcizmov, mahljih razlik med posameznicami in posamezniki, ki našo skupnost zagotovo do določene mere šibijo, saj so jo, kot rečeno, po neumnosti razpršili. In to v časih, ko, kot vidimo, neonacizem vse bolj dviga glavo in postaja vse predrznejši.

Kot urednica Lezbomanije si vztrajala vse do leta 2015, nato pa se tvoj aktivizem iz skupnosti LGBT preusmeri v politično polje. Kakšen je največji izziv, s katerim si se soočila kot članica skupnosti LGBT in ali si imela kot lezbijka v parlamentu kakšne težave?

Še danes bi vztrajala, a je moj vstop v politiko pomenil konflikt interesov. Nekako ni bilo več »spodobno«, da kot izpostavljena političarka vodim oddajo. Zato sem jo prepustila Urški Sterle. O največjem izzivu pa težko rečem, kaj bi bil. Mnogo jih je. Če naj enega teh



Aprilija Lužar in Nataša Sukič na pogovor o spominih na prva leta skupnosti, ki ga je organiziral Muzej novejšje zgodovine.



Foto: Sašo Kovačič, MNSZS

vežem na naša življenja LGBT, potem je eden večjih izzivov sovražni govor in vzpon neonacistov, ki vse bolj ogrožajo našo skupnost. Sicer osebno težav zaradi tega, ker sem prva autirana lezbijka v parlamentu, nisem imela.

Zavzemaš tudi pomembno politično vlogo. Si ena redkih razkritih političark LGBT v Sloveniji na visoki ravni. V zgodovini Slovenije lahko razkrite politike LGBT preštejemo na prste ene ali dveh rok. Bila si tudi prva LGBT nosilka liste za Evropske volitve – dogodek, ki ima pomemben simbolni pomen za skupnost. Četudi rezultat ni prinesel zmage, ta ni bil slab, saj si bila na 15. mestu po številu preferenčnih glasov. Kar ni slabo. Si pričakovala takšen rezultat?

Kot podpredsednica parlamenta in kot poslanka v DZ imam resnično privilegij, da zavzemam pomembno politično vlogo. Kar se evropskih volitev tiče, sem pričakovala, da se v Bruselj zelo verjetno ne bomo prebili. Levici to nekako ne uspeva. Ogromno ljudi reče, da nas nočejo tam, ker nas potrebujejo tu. In mnogi glasujejo taktično, tako da so se naši glasovi v precejšnji meri tokrat prileli predvsem h gibanju Svoboda. A nič zato, vseeno sem ob zavedanju trenutne politične realnosti in našega objektivnega dometa, kar se Evro-

pe tiče, šla v kampanjo, ker se mi zdi pomembno, da sem lahko podrobneje predstavila program stranke Levica, ki je edina socialistična in zelena politična alternativa v parlamentarni politiki.

Si poslanka stranke Levica. Zakaj prav Levica? Kaj te je prepričalo?

Ker sem socialistka, odkar pomnim. Ko so se pojavili, sprva kot Združena levica, sem si rekla – končno. Vendar v politiko ne bi aktivno vstopila, če me ne bi povabili.

Kaj je bilo zate najtežje sprejeti v prehodu od »ulične« aktivistke v političarko aktivistko?

Ha, težko rečem. Na nek način še zmeraj ostajam tudi »ulična« aktivistka. Dela v politiki si ne predstavljam brez udeležbe na protestih, na terenu, v tesni povezavi s kritično in progresivno civilno družbo.

Za konec pa še morda aktualno politično vprašanje. Anti-LGBT gibanja se vzpenjajo, pridobivajo moč. Trump v Ameriki, v Evropi smo priča anti-LGBT zakonom, na Madžarskem, Italiji, Bolgariji, Gruziji, Rusiji. Nenazadnje tudi na domačih tleh – npr. SDS-ov poskus spremembe kazenskega zakonika v Sloveniji, ki bi kriminaliziral propa-

gando LGBT. Kakšna je naša prihodnost?

Glede prihodnosti, priznam, sem precej zaskrbljena. Vzpon radikalne desnice, ne zgolj desnice, po Evropi in širše je zaskrbljujoč. Na trenutke se vse skupaj zdi kot predvečer druge svetovne vojne. To, da sredi belega dneva neonacisti v formaciji kakih petdesetih oseb paradirajo po centru Ljubljane, vzklikajo nacistične in rasistične parole in mahajo z nacističnimi simboli, je srhljivo. To, da v Mariboru fizično napadejo knjigarno *Mariborka* (te dni že drugič!), ker je imela izobešeno mavrično zastavo, je zelo jasen signal, da nas mora skrbeti. To, da na Paradi ponosa zažigajo mavrične zastave (pred Kinodvorom in pred ZRC SAZU), nas mora skrbeti! Zato je še toliko bolj pomembno, da v naši skupnosti prenehamo z nesmiselnim drobljenjem, spori in razhajanjem. Pomembno se je trdno povezati in skupaj pripraviti strategijo, kako se bomo, če na oblast ponovno pride trda Janševa desnica, ubranili pred vsem tem nasiljem in težnjami, da se nas čim bolj marginalizira in pospravi nekam na skrajni rob družbe.

■ SEBASTJAN SITAR



PRVI LGBT+ BUSINESS NETWORK V SLOVENIJI

Junija 2024 je pod okriljem društva Legebitra zaživel prvi LGBT+ Business Network v Sloveniji. Legebitra že več kot 10 let sodeluje s podjetji pri ozaveščanju, izobraževanju in razvoju dobrih praks, s katerimi želi ustvariti vključujoče delovno okolje za zaposlene, stranke in poslovne partnerje LGBTIQ+. Povabilu k ustanovitvi networka so se odzvale štiri ustanovne članice: Novartis, Lek Sandoz, Merck Sharp & Dohme ter Muzej in galerije mesta Ljubljane.

Namen Legebitrinega LGBT+ Business Networka je ustvariti podporno mrežo za organizacije v Sloveniji, ki se zavzemajo za pravice in enakopravnost oseb LGBTIQ+. S povezovanjem podjetij, izmenjavo dobrih praks in ponujanjem izobraževalnih programov želi izboljšati delovne pogoje za zaposlene LGBTIQ+ ter spodbuditi družbeno sprejemanje in vključevanje. Izjemnega pomena je vzpostavljanje vezi med skupnostjo in organizacijami, ki s svojimi vrednotami in delovanjem zagotavljajo sprejetost oseb LGBTIQ+ v delovnem okolju. Po podatkih raziskave Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA) v Sloveniji na delovnem mestu ni razkritih kar 45 % vprašanih, kar je nad povprečjem Evropske unije (35 %). Delež tistih, ki so na delovnem mestu popolnoma razkriti, za Slovenijo znaša le 17 %, kar je pod povprečjem Evropske unije (23 %). Preostali del vprašanih pa je na delovnem mestu razkritih le deloma. Ti podatki nam kažejo, da je treba na področju zaposlovanja narediti še veliko sprememb, predvsem v obliki ozaveščanja delodajalcev, da je vključujoče delovno okolje dobro tudi za podjetje, tako z vidika boljših medosebnih odnosov kot tudi produktivnosti.

Raziskave namreč kažejo, da so razkrite osebe LGBTIQ+ na delovnih mestih kreativnejše in produktivnejše. Sprejemajoče delovno okolje, ki vlaga raznolikosti pri zaposlovanju, pa s tem kaže tudi na zavezanost temu, da delavec v podjetju ni le številka, temveč celostna oseba.

Z Networkom želijo združiti podjetja, ki si želijo izboljšati politiko upravljanja z raznolikostjo in spodbujati enakopravno vključevanje oseb LGBTIQ+ na delovnem mestu, spodbujati izmenjavo dobrih praks med članicami Networka, preko organiziranih delavnic, modulov izobraževanja in letne konference posredovati nova znanja in povečati ozaveščenost delodajalcev o aktualnih temah LGBTIQ+, vzpostaviti vez med LGBTIQ+ iskalci zaposlitve ter delodajalci v bolj neformalnem okolju, s poudarkom na mladih osebah LGBTIQ+ oz. osebah z manj priložnostmi, nuditi in zagotoviti prostor za povezovanje in druženje zaposlenih LGBTIQ+, posredno vplivati tudi na sprejemanje skupnosti LGBTIQ+ v širši družbi ter s tem prispevati k oblikovanju vključujočega družbenega okolja.

19. novembra 2024 je potekalo prvo slovesno srečanje ustanovnih članic Networka, kjer so prisotne organizacije podpisale tudi zavezo, da bodo v svojih organizacijah podpirale in naprej razvijale politike vključevanja.

**Ste podjetje, ki se zanima za članstvo v Networku?
Pišite nam na business@legebitra.si.**



Foto: Asiana Jurca Avci

(Ne)komentirajmo

Komentiranje nas je popolnoma prevzelo. Vsi vemo vse o vsem. Če komentiraš, si. Pomeni, da obstajaš. Da imaš mnenje. Če ne komentiraš, verjetno si, ampak nisi toliko pomemben.

Sama na družbenih omrežjih ne komentiram. Preprosto so mi družbena omrežja odveč. Seveda sem na kakšnem. Ker drugače ne obstajaš. Ampak ne komentiram.

Morda pa s tem člankom počnem prav to. Komentiram. Ampak, kar bom napisala, bom kakšen dan predihala, premislila.

Veste, kaj mi je pa zares všeč? Da ima vsak, ki komentira, prav. In če s tem člankom komentiram, imam prav.

No, v času pariške olimpijade se nam je tudi v Sloveniji zdelo nujno potrebno komentirati ženski boks. Tekmo med predstavnicama Italije in Alžirije. Komentatorji družbenih omrežij vedo, da je italijanska gospa boksala proti alžirskemu gospodu. Druge opcije ni. Naj novinarji v publikacijah, ki jim lahko zaupamo, še tako razlagajo, da se je Alžirka rodila kot ženska, da je kot ženska vpisana v potnem listu, da ... Vse to ne velja nič. Ker »komentatorji« pač vedo.

In zakaj je za nas pomemben ženski boks? Zakaj pravzaprav sploh ženske boksajo? In zakaj se, če že boksajo, ne zavedajo nevarnosti tega športa? Seveda ne mislim tako. Ampak o vsem si vprašanja lahko zastavljamo tudi v obratni smeri.

Zelo malo ljudi pa je pomislilo na alžirsko športnico. Kako se je počutila? Kako naj sploh še tekmuje? Kako naj potuje? Kako se je, po vseh komentarjih, ki so se usuli po spletu, sploh lahko sprehajala po Parizu?

Ljudje smo neverjetni! S kakšno lahkoto prizadenemo drug drugega.

Najmanj primerno pa je, da so se v komentiranje boksarske tekme, ki za Slovenijo sploh ni bila pomembna, spustili visoki politiki. Zakaj? A ni na svetu dovolj težav? A nas ne bi mogli bolj skrbeti drugi problemi? Vojne, lakota, podnebje, kako bodo živeli naši otroci?

Ampak to so težke teme. In z njimi se ni prijetno ukvarjati. Zato se raje ukvarjajmo z ženskim boksom.

Na spletnih straneh najvišjih državnih organov piše veliko o enakosti spolov. Aja? Katerih? Ženskega in moškega spola? Super! Kaj pa drugi spoli? Spoli, ki so, pa jih mi nikakor ne želimo priznati?

Ne moremo si večno zatiskati oči pred tem, da na svetu nismo samo ženske in moški. Da so osebe, ki pač ne morejo pripadati eni ali drugi skupini. Ali pa ne želijo pripadati eni ali drugi skupini. In menim, da imajo za to vso pravico.

Vem, da zadeve niso enostavne. Vem, kaj vse spremembe prinesejo. Ampak če bomo samo razmišljali o tem, da nekaj pač ne gre, potem nikoli ne bomo storili koraka naprej.

Verjetno se večina ljudi nikoli ni pogovarjala z osebo, ki je spremenila spol. Jaz sem se. Pa ne samo z eno osebo. Verjetno se večina ljudi nikoli ni srečala s težavami osebe, ki ne najde svoje spolne identitete. Pa ne zato, ker bi si to izmislila, ampak zato, ker njeno/njegovo telo tako deluje. No, jaz sem se. Pa ne enkrat.

Vedno mi bo ostal v spominu kolega, matičar iz Nemčije, ki mi je pred več kot desetimi leti zaupal, da se mu je rodil/a



vnuk/vnukinja in da pri otročičku ni bilo mogoče določiti spola. Novorojenček je imel ženske in moške spolne organe. Zdravniki so staršem rekli, da se morajo odločiti, kakšnega spola bo njihov otrok, da bodo lahko odstranili ene spolne organe in začeli hormonsko zdravljenje, ki je bilo za otroka življenjskega pomena. Ne spomnim se, kaj je povedal o odločitvi staršev. Pa to niti ni važno. Ta otrok rase. Je bila odločitev staršev, ki sta se znašla v neverjetni stiski, pravilna? Jima bo otrok kdaj očital, da sta se odločila napačno? Se bo kdaj počutil kot oseba drugega spola? Ali pa morda o svojem spolu sploh ne bo razmišljal, ker to ni pomembno.

Verjetno se večina ljudi nikoli ni srečala z mammo fanta, ki je v tujini spremenil spol in bi rad to uredil tudi v Sloveniji. In mama, ko je videla, da mi lahko zaupa, mi je pokazala fotografijo lepe mladenke. Verjetno večina ljudi ne bo doživela stiske osebe, ki pride na upravno enoto, ne vedoč, na koga naj se obrne, da bi mu zaupala, da je prišla zaradi spremembe spola.

Vse to sem doživela. Pa ne samo enkrat. Bila sem namreč matičarka. Ukvarjala sem se z osebnim statusom. In tudi pripravljala odločbe, sicer zelo redke, o spremembi spola.

Verjetno se večina ljudi ni in ne bo ukvarjala s prijavo rojstva otroka, ki mu zdravniki ob rojstvu ne morejo določiti spola. Otroka, ki nima določenega spola, v Sloveniji ni mogoče vpisati v matični register, osnovno evidenco o rojstvu. Ker takšnemu otroku ni mogoče določiti enotne matične številke občana (EMŠO). Ne vem, koliko je takšnih primerov. Zagotovo precej manj kot 1 %. Ampak to sploh ni pomembno. Če se samo ena družina, en otrok, znajde v takšni situaciji, je to alarm za državne organe, da je nujno treba nekaj spreminiti. Šele ko zdravniki določijo spol, lahko matičar otroka

vpíše v matični register in staršem zanj izda izpisek iz matičnega registra o rojstvu. Zdravniki se v takih primerih verjetno odločajo pod nekakšno prisilo. Zaradi administracijskih postopkov morajo določiti spol otročku.

V Nemčiji od leta 2018 ne poznajo samo dveh spolov. Personenstandsgesetz (Zakon o osebnem statusu) določa, da se lahko v evidenco o rojstvu vpišejo naslednje oznake spola: »ženski«, »moški«, »različen« in »brez podatka«.

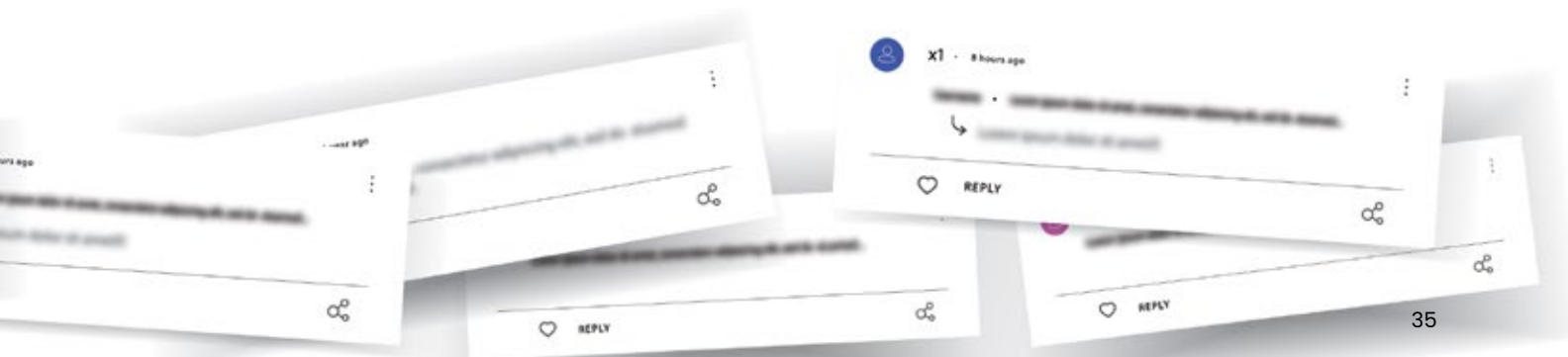
Naša EMŠO, ki vsebuje oznako spola, je oziroma je bila odlična identifikacijska številka. EMŠO omogoča delovanje številnih registrov. Pri vzpostavitvi elektronsko vodenih registrov je bila EMŠO odlična podlaga za pravilno in hitro povezovanje podatkov. Vendar pa je čas, da jo spremenimo, posodobimo ali ukinemo in nadomestimo z davčno številko. EMŠO je govoreča številka, s katero povemo vsakemu, kdaj smo rojeni in kakšen je naš spol. V Nemčiji je ustavno sodišče prepovedalo uporabo »govorečih« osebnih števil, torej tistih, ki »izdajajo« naše osebne podatke.

Za konec še spomin na konferenco matičarjev v Švici. Predavatelj je prosil udeležence, naj se opredelijo kot ženske ali moški. Izbrali smo lahko med številkami od 1 do 10. Številko 1 naj bi pritisnili tisti, ki se počutijo 100 % moške, številko 10 pa tiste, ki se počutijo 100 % ženske. Številki 1 in 10 je pritisnilo le nekaj udeleženk in udeležencev.

Ljudje smo ne zaradi spola, ampak zaradi drugih lastnosti.

■ dr. BOJANA ZADRAVEC

dr. znanosti s področja državnih in evropskih študij



Kako dobro poznamo svoje pravice in komu zaupamo, da se bo zanje boril?

Projekt Postavimo se za temeljne pravice oseb LGBTIQ (StandUp4LGBTIQ)

Legebitra v sodelovanju s češkimi partnerskimi organizacijami Prague Pride in Pravno fakulteto Karlove univerze v Pragi izvaja projekt, osredotočen na poznavanje in pravno zaščito človekovih pravic oseb LGBTIQ+ v Sloveniji in na Češkem. Med državama na področju pridobivanja pravic obstajajo pomembne vzporednice, ki osvetlijo tako širše vzorce naspotovanja pravicam oseb LGBTIQ+ kot, na bolj optimistični strani, možne poti naprej. Na Češkem tako januarja začne veljati zakon o partnerski zvezi, ki bo za istospolne pare prinesel bistvene izboljšave trenutno veljavnega zakona, ki je istospolnim parom omogočal le registracijo.

Slovenija je po spremembah Družinskega zakonika na osnovi dveh odločb Ustavnega sodišča iz leta 2022 postala primer dobre prakse, ko gre za izenačevanje pravic istospolnih parov, zlasti v okoljih, kjer za to kljub letom prizadevanj ni bilo najti politične volje. Glas o strateški litigaciji, ki nam je prinesla izenačitev pri možnosti sklenitve zakonske zveze in skupne posvojitve otrok, je v čeških pravniških krogih zakrožil še pred našo ekipo. Kako dobro pa trenutno stanje in spremembe na področju družinskih in drugih pravic poznajo osebe LGBTIQ+ same, zlasti tiste, ki nikoli niso sedele v predavalnicah pravnih fakultet?

Med junijem in julijem 2024 smo izvajali raziskavo „Poznate svoje pravice?“, ki je med drugim odpirala prav ta vprašanja. Če se za primer osredotočimo na področje družinskih pravic, se je pokazalo, da med osebami LGBTIQ+ vseeno obstaja precej zmede – 9 % sodelujočih je odgovorilo, da po njihovem mnenju zakon sklenitve zakonske zveze istospolnim parom ne omogoča, 5 % sodelujočih pa je navedlo, da z ureditvijo niso seznanjeni. Pri posvojitvi in reproduktivnih pravicah je pomanjkanje znanja še večje – le 15 % vpraša-

nih je pravilno odgovorilo, da v Sloveniji zakon omogoča (kandidaturo za) skupno posvojitve tudi istospolnim parom. Družinske pravice tokrat izpostavljamo ne zgolj zaradi napredka na tem področju, temveč tudi zato, ker med sodelujočimi LGBTIQ+ osebami v Sloveniji ostajajo vodilna prioriteta – kar 73 % vprašanih je družinske pravice umestilo med ključne teme, ki si zaslužijo politično podporo.

Zanimivo je tudi vprašanje zaupanja v različne institucije, ko gre za premike na področju pravic oseb LGBTIQ+. Sodelujoči bi delovanje, ki pripelje do pozitivnih sprememb, najbolj pričakovali od Evropskega sodišča za človekove pravice (47 %), Ustavnega sodišča Republike Slovenije (46 %), Evropske unije ter organizacij civilne družbe (43 %) – v primerjavi s Češko med slovenskimi sodelujočimi ima vlada manj zaupanja v parlament (22 % v primerjavi s čeških 44 %) ter več zaupanja v Varuha človekovih pravic in Zagovornika načela enakosti (34 % v primerjavi s čeških 8 %).

Ta prispevek predstavlja le hiter vpogled v informacije, ki nam bodo v nadaljevanju projekta pomagale na razumljiv (in, upamo, zanimiv) način deliti informacije s skupnostjo LGBTIQ+, pravnim strokovnjakom približati teme LGBTIQ+ in organizacijam civilne družbe ponuditi primere dobrih praks. Vzporedno s projektom pa z nekoliko grenkim priokusom spremljamo postopno pridobivanje pravic, ki smo mu priča na Češkem. Kot pravi kampanja Jsme Fér za enakopravnost pri sklenitvi zakonske zveze za istospolne pare – ni konec, dokler ni dosežena popolna enakopravnost. Slovenija je tu v zavirljivem položaju in prav je, da se zavedamo, kako so bile te pravice pridobljene.

■ PETRA POLANIČ



Posredujemo osnovne informacije o pravnem položaju in pravicah LGBTIQ+ oseb, parov in njihovih družin.

Nudimo splošne usmeritve za uveljavljanje pravnega varstva glede diskriminacije.

Dajemo mnenja h konkretnim osnutkom vlog za uveljavljanje pravic, ki jih pripravijo uporabniki sami ...,

Neposredno v konkretnih pravnih postopkih ne sodelujemo in vas ne moremo zastopati pred sodišči, upravnimi organi ali drugimi organizacijami.

BREZPLAČNO PРАВNO SVETOVANJE

pravna.svetovalnica@legebitra.si

+386 40 494 858

Osebni kontakt: po predhodnem dogovoru.





Obeležitev 40. obletnice mladinske LGBTIQ mreže IGLYO v Ljubljani

Med 24. in 28. oktobrom 2024 je Ljubljana postala epicenter izjemnega praznovanja ob 40. obletnici Mednarodne mladinske in študentske organizacije LGBTIQ (IGLYO). Ta pomemben dogodek je sovpadal tudi s 40. obletnico gibanja LGBT v Sloveniji, zato je bil to dvojni praznik kvir aktivizma in tudi napredka.

Letošnja letna članska konferenca IGLYO ni bila namenjena le običajnemu glasovanju in statutarnim spremembam. Bila je namreč velik dogodek, poln pronicljivih panelnih razprav, zanimivih delavnic in dogodkov, ki so se poklonili dediščini in prihodnosti mladinskega queer aktivizma. Pomemben vidik konference je bil poudarek na ključnih vprašanjih, s katerimi se danes sooča skupnost mladih pripadnikov skupnosti LGBTIQ. Panelne razprave so služile kot platforma za obravnavo perečih tem, kot je boj proti rasizmu, kjer so strokovnjaki in aktivisti delili strategije za boj proti rasni diskriminaciji v skupnosti in zunaj nje. Posvet o boju proti anti gender gibanju in transfobiji je izpostavil naraščajoče izzive, s katerimi se soočajo transspolne osebe in osebe, ki zavračajo binarnost spolov, ter hkrati predlagal



Foto: Katarina Kolenc





izvedljive ukrepe za ustvarjanje varnejših in bolj vključujočih okolij. Medgeneracijski panel z alumni IGLYO je mladim aktivistom ponudil edinstveno priložnost, da se učijo iz izkušenj tistih, ki so del gibanja že desetletja, kar je spodbudilo občutek kontinuitete in skupnega cilja. Te razprave so dopolnjevale delavnice, ki so jih organizirali predstavniki organizacij članic, kar je udeležencem omogočilo raznolike priložnosti za pridobivanje novih znanj in mreženje. Poleg uradnega dela konference so bili udeleženci deležni tudi številnih slavnostnih dogodkov. Med njimi je bilo slavnostno odprtje razstave z naslovom *40 let mladinskega kvir aktivizma* v Desnem atriju Mestne hiše v Ljubljani. Na razstavi, ki je trajala od 26. oktobra do 3. novembra, je bilo predstavljeno edinstveno arhivsko gradivo iz zgodovine IGLYO, ki je bilo pridobljeno iz centra IHLIA LGBTI Heritage v Amsterdamu, in prispevki alumnov IGLYO. Razstava je ponudila pronicljiv pogled nazaj na pot organizacije od začetkov mednarodnih srečanj kvir mladine do njenega sedanjega statusa vodilne sile na področju zagovorništva kvir mladih. Praznovanje je dodatno poudaril nepozabni dogodek *IGLYO's Big 40th Birthday Bash*, ki je združil čla-

ne, zaveznike in podpornike na večeru refleksije, sodelovanja in zabave. Ta dogodek je poudaril trden duh in odpornost gibanja kvir mladih ter obeležil ne le pretekle dosežke, temveč tudi obet prihodnjih prizadevanj. Medtem ko IGLYO obeležuje 40-letnico delovanja, je to dokaz moči aktivizma mladih pri spodbujanju družbenih sprememb. Organizacija se je nenehno razvijala, od svojih temeljnih začetkov do tega, da je postala osrednji akter pri zagovorništvu, krepitvi kapacitet in oblikovanju gibanj za kvir mlade po vsej Evropi. Letošnje praznovanje obletnice v Ljubljani ni bilo le počastitev preteklosti, temveč je spodbudilo tudi novo zavezo k nenehnemu boju za enakost in pravičnost. Ko se IGLYO pomika naprej, ostaja neomajen pri svojem poslanstvu, da postavlja kvir mladino v središče svojega dela ter zagotavlja, da se njihov glas sliši in zagovarja njihove pravice.

Konferenca je bila organizirana s pomočjo lokalnih organizacij LGBTIQ+: ŠKUC Magnus, Legebitra, TransAkcija, DIH in Moja Mavrica.

■ MIHA SATLER



Letna konferenca ILGA-Europe letos v Romuniji – „Poziv k pogumu“

Tudi letos se je Legebitra udeležila letne konference mednarodne mreže ILGA-Europe (International Lesbian and Gay Association), ki je po lanskem gostovanju v Ljubljani tokrat potekala v Bukarešti. Na večdnevni konferenci, ki se je odvijala pod sloganom „Poziv k pogumu“ (ang. The Call to Courage), smo izkušnje Slovenije zastopale na dveh okroglih mizah. V ospredju obeh je bilo vprašanje urejanja istospolnih zakonskih zvez v Sloveniji.

Strateška litigacija (pri kateri v ospredju ni le konkreten primer, temveč tudi družbeni vpliv, ki bi ga lahko ta prinesel) je bila predmet prve okrogle mize, kjer je kot predstavnica projekta StandUp4LGBTIQ sodelovala Petra Polanič. Slovenski primer dobre prakse je bil predstavljen skupaj s preteklimi in trenutnimi prizadevanji Češke, Bolgarije in Romunije za ureditev ali izboljšanje pravnega priznavanja istospolnih zvez. Med sodelujočimi državami je Slovenija edina, kjer so pravice popolnoma izenačene – istospolni par lahko sklene zakonsko zvezo, ta je dejansko poimenovana „zakonska zveza“ in ne kako drugače, za istospolne pare pa enako kot za raznospolne pare velja tudi zunajzakonska skupnost. V povsem drugačni situaciji so istospolni pari v tokratni gostujoči državi, Romuniji, kjer je bila homoseksualnost kazniva do leta 2001. Romunija istospolnim parom še vedno ne omogoča nobene pravne zaščite in njihovih zvez ne priznava (niti npr. z registracijo). Slovenski primer v mednarodnem kontekstu služi tudi kot vir upanja, da je do pozitivnih sprememb mogoče priti preko litigacije, ter opomin, da je tudi

slaba prva zakonska ureditev tega področja lahko dober začetek na poti k popolni izenačitvi pravic.

Na drugi okrogli mizi, kjer je sodeloval Sebastjan Sitar, so bile predstavljene različne poti za doseg zakonodajnih sprememb. Predstavili smo zgodovinski potek sprejetja zakona o izenačitvi zakonske zveze in posvojitve, kjer je pomembno vlogo odigrala tako skupnost LGBT kot tudi levo sredinske vlade. Izpostavili smo zaviralni proces, ki se je zgodil z dvema referendumoma na pobudo konservativnih sil z močno podporo Cerkve, ter kako je Slovenija ena redkih držav, kjer se je zakon sprejel skozi litigacijo in z odločitvijo Ustavnega sodišča. Predstavljeni so bili tudi različni strateški primeri iz Nemčije za področje sprejemanja zakonodaje pravnega priznanja spola ter primer iz Nizozemske, kjer so predstavili, kako lahko gospodarstvo, predvsem velika podjetja, vplivajo na sprejem zakonodaje. Zagovorništvu pravic oseb LGBTIQ+, postavljeno v mednarodni okvir, ki ga nudi konferenca, kakršna je ILGA-Europe, nam omogoča primerjavo strategij tako na strani doseganja večje enakopravnosti kot na strani prepoznavanja skupnih vzorcev gibanj, ki želijo pravice skupnosti LGBTIQ+ in drugih manjšin omejiti. Poleg izmenjave dobrih praks pa nam omogoča, da spoznamo nove partnerje iz Evrope, s katerimi lahko utrdimo sodelovanje ali sklenemo nova partnerstva.

■ PETRA POLANIČ



izsek iz tretje knjige Pina Pograjca *Megalomast in Izbruhijada*

fnt moj, a si slišou Suzano,
ko je govorila o prvih paradah u Sloveniji
in o tem, kko so se mol polcaji prpraulat
na povorke skoz prestolnico

Suzana je rekla,
da je ta glavni polcaj okrožja
svojim podrejenim polcajem tko razložu
poslušate,
učas smo ljudi varoval pred pedri,
zdj mormo pa pedre varovat pred ljudmi

moj fnt,
kdaj jim boš povedou,
sam priznej, tok je laži,
najprej ni,
najprej se ti u grlu zatakne tista beseda na g,
pol pa izbruhne u joku,
pol je pa res usakič laži,
pa tm, ko ene stotič priznaš,
je že čist u izi,
u dveh letih si že upaš na parado,
u štirih greš mogoče clo sam,
ker ne rabš več skupine frendou s sabo
za primer, da pridejo nacisti s kiji,
ampak *porcodio, porcamadonna,*
porchi gli angeli in colonna,
ne mi mahat z mavrično zastavo
ki ma logotip od Banke Koper gor,
bruka je to, stari,
tm pred usemi,
sam to pride s tem,
ko maš že tok skupnosti,
da rata scena

fnt moj,
cinik sm, kdr mi dol pade,
agnostik sm, kdr razmišlam,
idealist sm pa, kdr sm glup,
ker sm na lastni koži ugotovu,
da so grabeži in motnje hranjenja
deu naše kulture

moj prvi dejt je biu u osnouki,
zgledeu je tko,
da sm se en mesec pred njim stradou,
že po tem, ko sm shujšou 30 kil,
da bi biu le bolj sočn,
ko bi me žrle njegove oči, roke pa usta,

da bi bla njegova lakota voučja,
pol sva se pa končn dobila,
in mi je takoj reku,
da rabm shujšat u boke,
pa sm useen šou za njim,
useen sm biu cuck,
useen sm ga uprašou,
kko je pršou do svojga telesa,
pa mi je reku
eni smo z njim rojeni

useen je biu prvi,
ki sm mu ga zdrkou
tm sred kina,
medtem ko se men niti dvignu ni

fnt moj,
oprost,
ampak to,
da sm po petih pirih in treh antipsihotikih
enga tipa z Grindrja fukou v usta
na goriškem parkingu pred blokom
med dvema belima kombijema,
je biu protest

in ko sva slišala korake mimoidočih
in je vodnemu topu pršlo,
sva se razšla
in upora je blo konc

lubi,
bli smo najstniki na gimnaziji
in kolegica me je pozdraula s
kjes pedr,
ker je vedla, kko me ta beseda ubija
zrd travm homofobije,
zto sm ji reku nazaj
kjes kurba,
ker sm vedu, kok jo ta beseda ubija,
ker je bla posiljena,
mene je njena beseda posilila,
njo je tisti tip popederil,
roka tako roka tako,
pa sva si bla bot

zatiranja niso sam prenos olimpijade u živo,
so tud fuzbal s kolegi na travniku
nek na periferiji
in brca u gležn,
namern spotik,
ker ne boš ponižan
pred tremi znanci

Poslovnež, ki ruši tabuje

Marko Podgornik Verdev, direktor mariborskega podjetja Mikro+Polo v svoji avtobiografiji, pod katero se je podpisal skupaj z Davorinom Lenkom, ponuja vpogled v življenje in razmišljanje neobičajnega poslovneža, ki ruši tabuje.

Marko Verdev je o sebi zapisal: »Prva tri leta sem molčal, nato govoril kot »raztrgan dohtar« in bral knjige kot za stavo. Bil sem čistilec, inkasant, plesalec in študent z več fakultetami, kot ima avto koles. Ustanovitelj plesne šole, sodnik in trener z evropskim naslovom. Sem ponosen gimnazijski maturant z diplomom v srcu, zagnan upornik in spontan podjetnik. Življenje je uganka in moj oder je svet.«



Ko že misliš, da o Marku veš večino vsega iz številnih provokativnih intervjujev, ki jih je dal skozi leta, ob branju biografije Govorim ugotoviš, da v resnici o prostranstvih in ovinkih njegovega včasih psihedelično pisanega, včasih darkersko mračnega veselja ne veš ničesar. Z vsako stranjo spremljaš za slovenski prostor še nevidene vivisekcije v vseh pogledih netipičnega človeka. Kot bi se obduciral, a hkrati ostal šarmantno zapisan svojemu stališču, da je življenje prekratko, da bi ga jemal preresno. Občutek dveh knjig v eni. Kot bi deček, ki je nekoč za plačilo pomival domače stopnice, in prodoren poslovnež, ki s podobo, nekonvencionalnimi potezami in življenjskim slogom sesuva zastarele stereotipe, ne bila ista oseba. A sta. Le življenje se je zgodilo vmes. V vseh svojih odtentkih. Stari in novi Marko se največkrat srečata prav v trenutkih, ko tla izgubijo trdnost, ko potetoviran in preboden poslovnež, že zdavnaj osvobojen dušečega objema kravate, za iskanje rešitev potrebuje nekaj pobalinskega rokenrola.

Bolj kot Marko odraščča, večja je strast do vsega, kar počne in govori, zlasti kadar se otrese svoje znamenite, že skoraj pozerske samozavestne drže. V knjigi se sleče. Do tetovaž. Do kože. Do mišic. In potem še do kosti. In ko je popolnoma slečen, je najboljši. Izjemna evolucija od odrezavega, uporniškega mulca v samokritičnega misleca. Vodjo. Ljubimca. Bivšega moža slavni bivši ženi in moža mlajšemu možu. Očeta. Borca z demoni novega tisočletja.

Vzame nas na potovanje po poti iskanja in spoznavanja sebe, skozi labirint hermetičnega, pogosto toksičnega poslovnega sveta, v katerem krmari eno mednarodno najbolj prodornih slovenskih podjetij. Popelje nas v lepljiv mrak klubov, v katerih je tema dovolj gosta, da v njej na plano primezijo naša najbolj prvinska poželenja, do soočanja z odvisnostmi, negotovostmi in minljivostjo. Od spoznavanja lastnega telesa do menedžerske nagrade. Od medicinske čakalnice do rdečih preprog in naslovnice. Od orgazma do depresije. In nazaj. Napisano brez filtra, rokavic in sladkornega posipa. Govorim je spoved samemu sebi. Brez celofana in spodnjih gat. Brez potrebe po odpustku. A občutek, da Marka po branju poznaš bolje, je zavajajoč. Originale je težko definirati. Karizme ni mogoče definirati. To ni patetična, solzava zgodba in ni tarnajoč aktivistični priročnik. Utrgana, možata in še nevideno iskrena zgodba Slovenca, ki ne paše, niti ne želi, v nobeno škatlo. Niti v njej ne bi dobro izgledal.

Denis Bende Živčec,
novinar časnika VEČER

CODE 22



LJUBEZENSKA HOMOSEKSUALNA POEZIJA ANTIKE IN SREDNJEGA VEKA

II. del

V prejšnji številki revije Gejm ste lahko prebrali nekaj (trdo)erotičnih pesmi s kratko predstavitvijo homoseksualne kulture v antiki in srednjem veku, tokrat pa vam predstavljam istočasno ljubezensko poezijo. Namesto komentarjev jo bodo spremljale misli starodavnih avtoric in avtorjev.

Sapfo, 16

Mnogim konjenica se zdi najlepša
stvar na črni zemlji, pehota drugim,
tretjim spet brodovje; a meni tisto,
v kar si zaljubljen.

...
jaz ob tem se spet Anaktorije spomnim;
ni je ob meni.

Rajši spet bi videla ljubko hojo,
spet uzrla žar na obrazu svetlem,
kot vozove lidijske, trume pešcev
v polni opravi.

Platon, Fajdros 255a–255d

Ker torej zaljubljenec ljubljenega dečka na vse načine časti kot nekoga, ki je enak bogovom – ne da bi to hlinil, ampak to resnično doživlja – je tudi sam (ljubljeni deček) po naravi prijatelj tega, ki ga časti, čeprav so tega prej njegovi vrstniki ali kdo drug obrekovali in so govorili, da se je sramotno bližati zaljubljenecu ter ga je zaradi tega odrinil; sčasoma ga mladost in nujnost privedeta do tega, da ga pusti v svojo družbo ... Ko pa ga pusti k sebi in sprejme pogovor ter druženje z njim, bližina zaljubljenčeve naklonjenosti pretrese tistega, v katerega je zaljubljen, saj ta začuti, da mu vsi drugi prijatelji in sorodniki skupaj ne naklanjajo niti kakršnega koli dela prijateljstva v primerjavi s tem prijateljem, ki je navdahnjen od boga ... Ta torej ljubi, a je v zadregi, koga, in ne ve niti, kaj trpi, niti ne more tega povedati, ampak kot nekdo, ki se je od drugega nalezl oftalmije, ne more povedati vzroka, ostaja pa mu prikrito, da v tem, ki je vanj zaljubljen, kot v zrcalu vidi samega sebe. In ko je ta prisoten, ga mine bolečina – prav tako kot mine njega; ko pa je odsoten, spet enako hrepeni in je predmet hrepenenja, saj je ljubezen, ki jo vrača, podoba ljubezni.

Katul, 48

Juvencij, tvoje medeno sladke oči bi,
če bi mi dovolil, poljubljal neprestano,
vse do tristo tisoč poljubov.
Ne, nikoli jih ne bom dovolj sit,
niti če bi bilo najinih poljubov več,
kakor je klasov ob žetvi.

Katul, 100

Celij je zaljubljen v Avfilena in Kvintij v Avfileno.
Cvet veronske mladine umira,
ta za bratom, oni za sestro. To je, kot bi rekli,
pravo bratstvo in sladko prijateljstvo.
Komu naj bom bolj naklonjen? Tebi, Celij,
kajti tvoje izredno prijateljstvo do mene je izkazano
z dejanjem,
ko si z besnim plamenom ljubezni vnel mojo notranjost.
Bodi srečen, Celij, bodi močan v ljubezni.



Aelred iz Rievaulxa, Ogledalo ljubezni 3,109

Velika uteha je v tem življenju imeti nekoga, da si z njim združen v zaupnem objemu najsvetejše ljubezni; da lahko tvoj duh počiva v njem; da mu lahko izliješ svojo dušo; da se mu v žalosti zatečeš in te pogovor z njim tolaži kakor pesem; da v svetnih težavah najdeš mir v njegovem prijetnem objemu; da njegovemu ljubečemu srcu brez odlašanja zaupaš svoje najbolj skrite misli, kakor jih sebi samemu; da te njegovi duhovni poljubi – kot kakšno zdravilo – ozdravijo otožnosti in nemira; da se s teboj joče v žalosti, veseli v sreči in sprašuje v dvomih; da ga z okovi ljubezni prikleneš v najgloblji prostor svoje duše, da je, tudi ko je telesno odsoten, njegov duh vedno tam; da se samo ti in on pogovarjata, toliko slajše, kolikor je bolj na samem, samo ti in on, v mirnem snu, proč od hrupa sveta, v objemu ljubezni, v poljubu enosti, obsijana z milino Svetega Duha, ki počiva nad vama: celo tako zelo, da te on priveže in priklene, da se vajini duši združita in postaneta eno.

Marcial, VI, 34

Daj mi poljube, Diadumen. »Koliko?« vprašaš.
Preštej valove oceana, mi ukažeš,
in školjke posute po plažah Egejskega morja,
brenčeče čebele na gori Kekropija,
vse vzklike in aplavze v polnem gledališču,
če bi ljudstvo nenadoma videlo obličje Cezarja.
Nočem jih toliko, kolikor jih je Katul prosil od Lezbije:
kdor zmore jih prešteti, jih malo prosi.

Straton, XII, 8

Ko šel sem mimo prodajalne rož,
zagledal nekega sem fanta, ki je spletal venec.
Ves ganjen nisem mimo šel, ustavljal sem se,
šepnil mu: »Za kakšno ceno mi prodaš svoj venec?«
Rdeč postal je bolj kot cvet in sklonil svoj pogled
ter mi odvrnil: »Stran pojdi, da te oče moj ne vidi.«
Sem za pretvezo kupil vence in odšel domov
ter z njimi okrasil bogove s prošnjo zanj.

Platon, Simpozij 192b–192e

Takšen moški, ki se zaljublja v dečke, se gotovo zaljublja tudi v zaljubljenke, ker ima vedno rad to, kar mu je sorodno. Ko potemtakem tisti, ki se zaljublja v dečke, ali kdor koli drug slučajno sreča prav tisto svojo polovico, oba čudovito pretrase naklonjenost, tesno prijateljstvo in ljubezen, in poslej se tako rekoč nočeta več ločiti drug od drugega niti za kratek čas. In ti (ljudje), ki prebijejo skupaj drug z drugim vse življenje, ne bi mogli povedati, kaj pravzaprav hočejo dobiti drug od drugega ...

Recimo, da bi k njima, ko ležita na istem kraju, pristopil Hefajst s svojim orodjem in bi ju vprašal: »Kaj pravzaprav ho-

četa drug od drugega, človeka?« in bi ju, ker bi bila gotovo v zadregi za odgovor, dalje vprašal, rekoč: »Ali želite to, da bi bila kolikor mogoče na istem kraju, tako da ne bi zapustila drug drugega niti ponoči niti podnevi? Če želite to, vaju hočem spojiti in združiti v isto naravo, da bosta vidva, ki sta dva, postala eden in bosta, dokler bosta živela, oba bivala kot eden in živela skupaj; ko pa umreta, bosta tudi tam v Hadu eden namesto dveh, združena v smrti. Poglejta torej, ali hrepenita po tem in ali bosta zadovoljna, če bosta tega deležna!« Vemo, da nihče, ko bi to slišal, ne bi odklonil niti se ne bi izkazalo, da hoče kaj drugega, temveč bi se mu zdelo, da sliši preprosto to, kar si je želel že od zdavnaj: da bi se združil in stopil z ljubljenim ter iz dveh postal eden.

Venancij Fortunat, III, 26

Diakonu Ruku

Služabnik oltarja mogočnega Gospoda, dobri Ruko,
neučakan ti pošiljam pozdrave.

Mogočno morje, ocean, teče okoli mene,
Pariz te ima, dragi prijatelj;

Sena te zadržuje, vodovje Bretonije mene obdaja:
razdeljene dežele združuje ena ljubezen.

Tvojega obličja mi ne ukrade valovje,
niti burja ne odvzame tvojega imena, prijatelj moj.

V mojem srcu se pogosto vračam k tebi, ljubimec,
tako kakor valovi, ki v času zime butajo ob obalo.

Kakor jugovzhodnik morje vzburka,
tako je moja duša nemirna brez tebe, dragi moj.



¹ Avtor tukaj uporabi sinonim za anus.

Pavlin iz Nole, 11, 49–68

Pavlin Avzoniju

V vsem, kar je dano smrtnikom
in usojeni človeški dobi,
dokler bom zaprt v telesa ječi,
ločen od sveta kjerkoli že,
a niti daleč od sveta in niti daleč od luči,
te držal bom v vsakem vlaknu,
v mojem srcu in objemu,
povsod boš zame ti navzoč.
Ko rešen bom telesa ječe,
in poletel bom z Zemlje,
kamorkoli me naš Oče bo postavil,
tam te bom nosil v srcu.
Konec, ki me bo rešil mojega telesa,
mi ne bo odvzel tvoje ljubezni.
Kajti um preživi propadanje telesa,
in živi naprej, ker izvira iz nebes.
Zato mora ohraniti svoja čustva in naklonjenost,
kakor ohranja svoje življenje.
Tako ne dopusti pozabe nič bolj kot smrti.
Večno živi in se spominja.

Antonio Beccadelli, I, 28

Lauridij avtorju, o svoji strastni ljubezni

Ljubezen iz Perugie me je napadla in premagala
ljubezen iz Siene.
Ojej! Ujel me je, napadel me je, ljubezen iz Perugie.
Sinu Perugie naj bo mogočni Jupiter naklonjen,
najvišjim bogovom naj bo vseč potomec Perugie!
Karel, slaven po svoji lepoti in naravni milini,
me je ujel in svoje nežne noge pritisnil na moj vrat.

Peter Abelard

Bil si mi več kot brat, Jonatan,
eno z mojo dušo ...

Ojoj, zakaj sem poslušal
tako hudoben nasvet
in te nisem branil v boju?
Če bil bi ranjen,
bi z veseljem umrl s tabo,
saj od tega,
kar stori ljubezen,
ne obstaja nič večjega,
in ker je živeti brez tebe,
kot bi umrl za vedno:
kajti polovica duše
ni dovolj za življenje.

Hadewijch iz Antwerpna, Pesem v kiticah V

Pota Ljubezni so nenavadna,
tisti, ki hodijo po njih, dobro vedo,
da nepričakovano umakne tolažbo.
Kogar se je dotaknila Ljubezen,
živi brez zagotovil
in doživi
mnogo ur brez imena.

(Včasih) lahka, (včasih) težka
(včasih) resna in (včasih) razigrana,
v osvobajajoči tolažbi, v dušečem strahu,
v jemanju in dajanju,
tako živijo tisti duhovi,
ki tu po zemlji hodijo
po poteh Ljubezni.

Angelo Poliziano, 23

Ljubezenska. Dorski.

Dvojna ljubezen me boli, topim se zaradi dveh fantov,
enako iskrih, enako očarljivih.
Prvi je strasten in predrzen, drugi je videti ves deški,
oba navdihujeta z enako nežno ljubeznijo.
Prvemu padajo z glave dolgi temni lasje,
a drugi stresa svoje svetle kodre.
V večini pogledov si nista podobna, razen v neusmiljenosti,
nihče od njiju ne zmaguje z lepoto ali milino.
Ni mogoče plačevati davek obema, Venera, zato mi daj
nasvet, ogenj katerega izmed njiju naj prenašam.



O avtorjih in avtoricah

Sapfo (ok. 630 – ok. 570 pr. Kr.), grška lezbična pesnica in učiteljica, ki je napisala 9 knjig pesmi, od katerih se jih je ohranilo zgolj nekaj.

Platon (428/427 – 348 pr. Kr.), starogrški pisatelj, učitelj in filozof, znan po svojih spisih, ki razpravljajo tudi o homoseksualnosti.

Gaj Valerij Katul (ok. 84 – ok. 54 pr. Kr.), biseksualen rimski pesnik. O njegovem življenju je na voljo malo podatkov, večino lahko razberemo iz njegovih 116 pesmi.

Mark Valerij Marcial (ok. 40 – ok. 103), rimski pesnik iberskega rodu. Napisal je skupno 1561 epigramov, razvrščenih v 12 knjig.

Straton (konec 1. in začetek 2. stol po Kr.), grški pesnik, sestavil je antologijo homoseksualnih erotičnih in ljubezenskih epigramov, imenovano Μούσα Παϊδική (Mousa Paidike), Muza fantov.

Pavlin iz Nole (ok. 354–431), rimski senator in državni uradnik galskega rodu, kasneje škof v Noli, pesnik, ki je vse življenje ljubil svojega učitelja Avzonija.

Venancij Fortunat (ok. 530 – ok. 609), langobardski pesnik na dvorih tedanjih vladarskih rodbin, kasneje škof v Poitiersu. Napisal je 11 knjig pesmi, ki so še danes zelo priljubljene.

Peter Abelard (ok. 1079–1142), vsestransko nadarjen francoski sholastični filozof, logik, teolog, menih, zakonski mož in oče sinu, pesnik in pisatelj.

Aelred iz Rievaulxa (1110–1167), angleški homoseksualni cistercijski menih in opat. Napisal je razpravi Ogleдалo ljubezni in Duhovno prijateljstvo, v katerih poudarja pomen ljubezni, čustev in medsebojne privlačnosti.

Hadewijch iz Antwerpna (13. stol), nizozemska lezbična pisateljica, pesnica, mistikinja in begina!

Antonio Beccadelli (1394–1471), Il Panormita (Palermčan) je bil italijanski pesnik, pravnik, učenjak, diplomat in kronist.

Angelo Poliziano (1454–1494), največji filolog klasičnih jezikov svoje dobe, profesor na firenški univerzi, duhovnik, pisatelj, dramatik, pesnik in odkrit gej.

Bibliografija k 1. in 2. delu članka

V slovenščino že prevedena besedila:

Epiney – Burgard, Georgette in Emilie Zum Brunn. 2018. *Božje trubadurke*. Ljubljana: KUD Logos.

Platon. 2004. *Zbrana dela I*. Celje: MD.

Sapfo. 2008. *Pesmi*. Ljubljana: KUD Logos.

Besedila, ki sem jih prevedel:

Beccadelli, Antonio. 2010. *The Hermaphrodite*. Cambridge, Massachusetts; London: Harvard University Press.

Dreves, Guido Maria. 1905. *Hymnographi Latini. Lateinische Hymnendichter des Mittelalters*. Leipzig: Reiland.

Goold, G. P., ur. 2000. *Catullus. Tibullus. Pervigilium Veneris*. Cambridge; London: Harvard University Press.

Hoste, Anselm in C. H. Talbot, ur. 1971. *Aelredi Rievallensis opera omnia I*. Turnholt: Brepols.

Kytzler, Bernhard. 1978. *Carmina Priapea*. Zürich, München: Artemis.

Leo, Friedrich, ur. 1881. *Venanti Honori Clementiani Fortunati presbyteri italici Opera poetica*. Berlin: Weidmann.

Martialis, Marcus Valerius. 1947. *Epigrams I*. London: W. Heinemann; Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Martialis, Marcus Valerius. 1950. *Epigrams II*. London: W. Heinemann; Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Paton, W. R. 1963. *The Greek anthology*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press. London: William Heinemann Ltd.

Pavlin iz Nole. 1894. *Sancti Pontii Meropii Pavlini Nolani Carmina*. Vindobonae: Academia Litterarum Caesarae Vindobonensis.

Poliziano, Angelo Ambrogini. 1867. *Prose volgari inedite e poesie latine e greche edite e inedite*. Ur. Isidoro Del Lungo. Firenze: G. Barbera.

Pri komentarjih v 1. delu sem se opiral na naslednjo literaturo:

Boswell, John. 2005. *Krščanstvo, družbena strpnost in homoseksualnost: geji in lezbijke v Zahodni Evropi od začetka krščanstva do štirinajstega stoletja*. Ljubljana: Škuc.

Dover, Kenneth James. 1995. *Grška homoseksualnost*. Ljubljana: Krtina.

Williams, Craig Arthur. 1999. *Roman homosexuality*. New York; Oxford: Oxford University Press.

■ TADEJ STRNIŠA



¹ Begine so bile pripadnice verskih družb, ki so se posvečale duhovnemu življenju brez dajanja redovniških zaobljub. Živele so v skromnih hišicah, postavljenih okrog vrta s kapelico, in se ukvarjale s karitativnimi dejavnostmi.

Že 40. edicija Festivala LGBT filma!

Letos, ko festival LGBT filma praznuje častitljivih 40 let, lahko rečemo, da se je filmska krajina LGBT+ razvila do nepredstavljenih razsežnosti, saj zajema karseda največjo tematsko, estetsko in geografsko raznolikost.

Tako si boste lahko med 9. in 16. decembrom v Slovenski kinoteki, Mestnem kinu Kinodvor, Klubu Tiffany, Kino Šiški in drugih krajih po Sloveniji ter spletu ogledali kar 23 celovečernih in 22 kratkih filmov.

Festival bomo tokrat otvorili s kančkom humorja, grško komedijo **Poletje s Karmen**. Zgodba o ustvarjanju filmov LGBT+ spremlja prijatelja Demostena in Nikitasa na gejevski plaži pri Atenah, kjer snujeta idejo za filmski scenarij, vendar se začne fikcija mešati z resničnim življenjem prijateljev.

Čeprav so filmske reprezentacije LGBT+ pogosto tragične, letošnja rdeča nit festivala prinaša tudi kvirovsko veselje, smeh in nove začetke. Avstrijska romantična komedija **Kakšen občutek** prikazuje začetek romance dveh žensk v petdesetih, v katerem malomeščanska zdravnica Marie Theres ponovno odkriva strast, mizarka iranskih korenin Fa pa navigira kulturna pričakovanja in svoje mnoge ljubimke. V francoskem dokumentarnem filmu **Ko pride pome smrt, naj bo vesela** starejše osebe LGBT+ razbijajo tabuje okoli seksualnosti in ljubezni po sedemdesetem. Grški dokumentarec **Lezbija** pa se osredotoča na zgodovino preseljevanja žensk na otok Lezbos in bogato lezbično kulturo na otoku.

Letošnji festivalski fokus je azijska kinematografija, ki prinaša inovativne in družbeno-kritične vsebine LGBT+. Filipinska animacija **Izgubljeni** govori o Ericu, animatorju brez ust, ki se sooča s svojo travmo po zlorabi. Švicarsko-bolgarsko-indijska koprodukcija **Brezsramne** spremlja Nadiro, ki se po smrti policijskega načelnika zateče v severnoindijsko skupnost seksualnih delavk. Tajvanski film **Nov dan** se osredotoči na zgodbo uspešnega poslovneža, ki se zaplete z mlajšim moškim in njegovim dekletom, format dokufikcije **Asog** pa deluje kot road trip film po Filipinih.

Med festivalom bodo prikazani tudi filmi, ki osvetljujejo pretekle in sodobne tematike LGBT+. Dokumentarni film **Baldiga** raziskuje življenje nemškega fotografa Jürgena Baldiga, film **Nisem še vse, kar želim biti** pa prikazuje življenjsko zgodbo češke fotografinke Libuše Jarcovjá-

ková. Slovenski prispevek k razumevanju kulturne scene in LGBT+ identitet preteklosti pa je portret pesnika Tomaža Šalamuna, **Buča na vroči strehi sveta**.

Med bolj priljubljenimi filmi letošnjega festivala izstopa mehiški **Demoni ob zori**, intimen portret dveh mladih ambicioznih moških, ki se po naključju srečata in zaljubita v Mexico Cityju. V filmu **Sebastian** pa 25-letni pisatelj Max postane seksualni delavec za svojo umetnost in srečanja z moškimi zapisuje v svoj nedokončani roman. Eden najbolj pričakovanih filmov letošnjega leta je **Življenje ni tekma, a zmagujem**, v katerem kvirovski atleti raziskujejo ovire, s katerimi se soočajo tekmovalci, ki ne ustrezajo kalupu binarnosti.

Ob samo nekaj celovečernih filmskih in dokumentarcih, ki smo jih izpostavili, je v letošnji festivalski ediciji namenjen prostor kar **trem sklopom kratkih kvir filmov**: italijanskim in dvema cikloma kratkih filmov iz celotnega sveta, v katerih boste našli tudi dva domačih ustvarjalck.

Festival LGBT filma je v zadnjih 40 letih ustvarjal prostor za raznoliko skupnost, ki jo družijo boj za svobodnejše življenje. V desetletjih delovanja se je festival razvijal in se prilagajal spreminjajočim se identitetam in estetikam sodobnega LGBT+ filma. Slovensko organizirano gibanje za pravice oseb LGBT+, ki je eno najstarejših v Evropi, se je začelo že v socialistični Jugoslaviji, v času subkulturnih in novih družbenih gibanj, natančneje leta 1984, v Ljubljani, v okviru Škuc-Forum. Takrat je prišlo do prvega festivala Magnusa, ki velja za začetek prvega LGBT+ filmskega festivala v Evropi. Zatorej vabljene k praznovanju 40 let boja, obstoja in predvsem odličnih filmov, ki sooblikujejo našo široko skupnost.

O celotnem programu in spremljevalnih prireditvah festivala si lahko preberete na lgbtfilmfest.si.



9. - 16.
DECEMBER
2024



40.
FESTIVAL
LGBT
FILMA



MEDNARODNI KVIR ŠPORTNI KAMP

Vključujoč športni prostor za vse

Konec maja je na Slovaškem potekal poseben kvir športni kamp, organiziran z namenom, da postanejo športni prostori varnejši in dostopnejši vsem iz skupnosti LGBTQIA+.

Glavni cilj je bil v podporni in sproščeni atmosferi spremeniti normativne in spolno zaznamovane športe v nekaj našega, nekaj kvir in prijetnega ter spodbujati pošteno in varno igro. Pri ustvarjanju kampa so poleg slovenskega kvir športnega društva Out in Slovenija sodelovali tudi športni klubi in iniciative LGBTQIA+ iz Poljske, Hrvaške, Romunije in Slovaške.

Želele smo ustvariti vzdušje, kjer bomo lahko kvir osebe preizkušale nove športe in rekreativne aktivnosti v netekmovalnem okolju, polnem smeha in zabave – hkrati pa tudi pridobivale nove veščine, zdrav način življenja, predvsem pa fizične aktivnosti in hitro bitje srca.

Sporočilo udeležениh je jasno: potrebujemo več takšnih dogodkov, saj so izrednega pomena tako za fizično kot tudi mentalno zdravje.

Milka (Ponosni Zagreb) je z nami delila vtise ob kvir športnem kampu: *»Tako kot so me nekatere queer umetniške delavnice, ki sem se jih udeležila pred leti, usodno oblikovale, je bil kvir športni kamp na Slovaškem zame transformativna izkušnja. Tako na telesni kot na duhovni, morda celo na identitetni ravni. Šport je eno izmed zadnjih področij, kjer so meje med spoloma, spolnimi identitetami in starostnimi skupinami jasno določene; dobro je znano, kdo kaj »sme« in »ne sme«, pri čemer stopnja tekmovalnosti pogosto ne pušča prostora za zabavo ali resnično prijateljsko podpora.«*

Na kampu smo preizkušale najrazličnejše športno-rekreacijske aktivnosti: badminton, nogomet, boks, vogueing, odbojko, jogo, pohodništvo, ples, namizni tenis, bowling

itd.; se zabavale na karaokah, uživale v savnah, odkrivalle zaklade, se udeležile iger brez meja, preizkušale svoje znanje na kvizu, ustvarjale kolaže in še in še. Predvsem smo pa ustvarjale varne prostore in podperne skupine, ki so nas povezale.

Na kampu smo se veliko naučile in vsaj nekatera znanja so se ohranila, neke aktivnosti se tudi že izvajajo v lokalnih okoljih v partnerskih državah. Kaj bi si želeli prenesti v vsakdanje življenje?

Rene (Out in Slovenija): *»Želel bi si, da bi imeli pogosteje dejavnosti, ki so zabavne in se odvijajo brez pritiska. Da bi se lahko sproščeno ukvarjali z zdravimi športnimi aktivnostmi! Prav tako bi si želel ohraniti ta občutek skupnosti in tovariškosti.«*

Prvi tak mednarodni kvir športni kamp je nastal v okviru projekta vključujočih in varnih športnih kampov v osrednji in vzhodni Evropi (Inclusive and Safe Sport Camps in Central and Eastern Europe – ISSCCEE). Na kampu je bilo 50 oseb iz 6 različnih držav, udeleženke so se lahko preizkusile v več kot 16 različnih športnih, (re)kreativnih in drugih aktivnostih. Projekt ISSCCEE sicer vodi Športno društvo Out in Slovenija in je sofinanciran s strani Evropske unije.

Kvir kamp je temeljil na ustvarjanju principov in metod, ki v ospredje postavljajo skupnost, tekmovalnost in rezultati pa so postranskega pomena. Želele smo ustvariti varnejši športni prostor, kjer lahko vsaka udeleženka izraža sama sebe in kjer osebe vidijo druga drugo in postavljajo povezanost na prvo mesto.

Partnerji so pripravili tudi video zapise vtisov s tabora in smernice, kako narediti podobne dogodke, tako da se lahko kmalu nadejamo podobnega tabora tudi v Sloveniji.



Več informacij: issccee.queersport.eu in outinslovenija.com

Kvir športno društvo Out in Slovenija

Šport, rekreacija in druženje za LGBTQIA+ osebe

**Več informacij o naših športnih in
rekreativnih aktivnostih, ter vsem
ostalem lahko najdeš na našem
Instagram in Facebook profilu.**

**Pišeš nam lahko na
info@outinslovenija.com**



LGBTIQ+ športniki na poletnih olimpijskih igrah v Parizu

Poletne olimpijske igre 2024 v Parizu so se zaključile z rekordnim številom razkritih (outiranih) športnikov. Študija Outsports poroča, da se je tekmovanja skupaj udeležilo 199 gejev, lezbijk, biseksualnih, trans, queer in nebinarnih športnikov. Letošnja udeležba športnikov LGBTIQ+ je presegla prejšnji rekord s poletnih olimpijskih iger v Tokiu (186), skoraj štirikrat presegla število iz Ria 2016 (53) in osemkrat glede na London 2012. Če bi športniki LGBTIQ+ predstavljali svojo ekipo (državo), bi se uvrstili na 7. mesto po številu dobljenih kolajn. Osvojili so 43 kolajn (16 zlatih, 13 srebrnih in 14 bronastih), kar je več kot katerakoli država, kjer je homoseksualnost še vedno kriminalizirana, in tik za Japonsko, ki je osvojila 45 kolajn.

V dobrih dveh tednih tekmovanja v več kot 32 športih je bila ekipa športnikov LGBTIQ+ izjemno uspešna. Vsaj 64 razkritih športnikov je prejelo vsaj eno kolajno, kar je 33 % od vseh razkritih športnikov LGBTIQ+.

Ta rekordna številka odraža naraščajočo vidnost in sprejemanje športnikov LGBTIQ+. Vendar pa je to predvsem pojav v državah Severne in Južne Amerike, Zahodne Evrope, Avstralije in Nove Zelandije. Do zdaj je 27 držav zastopanih v ekipi LGBTIQ+ v Parizu od skupno 206 ekip – številka vključuje tudi ekipo olimpijskih beguncev.

Iz Azije prihajajo le trije razkriti športniki: dva boksarja s Filipinov in eden iz Tajske. Iz Afrike so štirje: trije Južnoafričani in eden iz ekipe olimpijskih beguncev, boksarka Cindy Ngamba, rojena v Kamerunu in zdaj živeča v Veliki Britaniji, ki je v Parizu osvojila bronasto medaljo. Le eden iz katekole muslimanske države (turški odbojkar).

Ekipa ZDA ima največje število olimpijcev, 34 (a le en moški). Brazilija je druga s 30. Države z več-

jim številom outiranih športnikov so Avstralija (23), Španija (14), Nemčija (13), Velika Britanija (12), Kanada (11), Nizozemska (10), gostiteljica Francija (9) in Nova Zelandija (7).

Športniki LGBTIQ+ so tekmovali v skoraj vseh športnih disciplinah razen BMX dirk, breakinga, modernih pentatlonskih disciplin, gorskega kolesarjenja, ritmične gimnastike, sinhroniziranega plavanja in triatlona.

Med olimpijci, ki so na igrah najbolj izstopali, so britanski skakalec v vodo Tom Daley; ameriška tekačica Sha'Carri Richardson; profesionalne košarkarice Diana Taurasi, Brittney Griner, Alyssa Thomas, Breanna Stewart, Jewell Loyd, Kahleah Copper in Chelsea Gray iz ekipe ZDA; in trans nebinarna športnika Quinn (kanadski nogometašinja) in Nikki Hiltz (ameriški atletinja).

Atleti LGBTIQ+ pa so bili dobro reprezentirani tudi na paraolimpijskih igrah, ki so se prav tako odvijale v Parizu. Če bi zastopali svojo državo, bi se uvrstili na 11. mesto po dobljenih kolajnah, pred Kanado in Nemčijo. Skupaj je 44 športnikov iz 15 držav zbralo 28 medalj, od tega 12 zlatih, 11 srebrnih in 5 bronastih. Največ kolajn so dosegli športniki iz Združenih držav (9), Brazilije (4), Francije (2), Irske (2).

Slovenija do zdaj še ni imela LGBTIQ+ outiranega atleta niti na olimpijskih igrah niti na paraolimpijskih igrah.

■ SEBASTJAN SITAR





ALICE BELLANDI,
Italija,
judo



AMANDINE BUCHARD
Francija,
judo



ANNE VEENENDAAL,
Nizozemska,
hokej na travi



CARL HESTER,
Združeno kraljestvo,
jahanje



CINDY NGAMBA,
Združeno kraljestvo,
boks



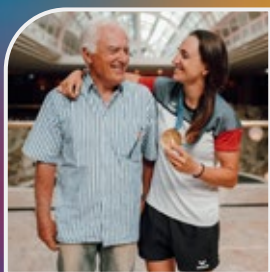
Evy Leibfarth,
ZDA,
kanu



FREDERIC WANDRES,
Nemčija,
jahanje



KATIE-GEORGE DUNLEVY,
paraolimpijka,
Irska,
kolesarjenje



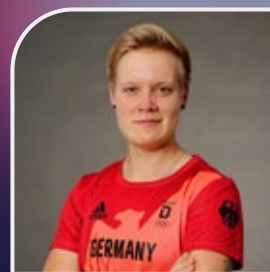
LARA VADLAU
Avstrija,
jadranje



MARIANNE VOS,
Nizozemska,
kolesarjenje



MARIANNE VOS,
Francija,
kolesarjenje



Michelle Kroppen,
Nemčija,
lokestrelstvo



MORAN SAMUEL,
paraolimpijka,
Izrael,
kolesarjenje



NATALYA DIEHM,
Avstralija,
kolesarjenje



RAZ HERSHKO,
Izrael,
judo



Tom Daley
Združeno kraljestvo,
plavanje

HOROSKOP

OVEN (21. marec – 19. april)



Novo leto ti bo prineslo mnogo vprašanj; namesto da se takoj obrneš na ChatGPT, se vsaj včasih zazi vase in pogovori s kolegicami. Pod nobenim pogojem za nasvete ne sprašuj svoje mame. V času pomladanskega enakonočja boste ovni bolj dovzetni za klamidijo. Ne pozabi na kondome!



BIK (20. april – 20. maj)



Zvezde so na tvoji strani, ne glede na to, kaj ti je morda rekla skrivnostna oseba, ki je oziroma bo s teboj govorila na balkonu novoletne zabave. Za razliko od tega horoskopa ona ne ve, kdo si in ne pozna tvoje zgodbe (s prihodnostjo vred). Biseksualne osebe, rojene v znamenju bika, preverite rok uporabe lubrikantov v svoji domači omari. Nove lahko dobite tudi pri Legebitri.



DVOJČKA (21. maj – 20. junij)



Ne obremenjuj se preveč! Zadihaj, sprosti se in ne nadleguj več svojih kolegic z vedno istim vprašanjem: res nam ni bedno, da vsako leto praznuješ rojstni dan na paradi. Položaj lune bo vzpostavil pomembno vzporednico v tvojem življenju – tvoji prvi koraki v novo leto bodo spominjali na tvoje prve korake v skupnost LGBTQI.



RAK (21. junij – 22. julij)



Uresničila se ti bo dolgoletna želja. Pripiši si vse zasluge in absolutno ne kupuj več kristalov na spletu. Raki, ki partnerje iščete prek aplikacij, bodite pozorni na kretene – število le-teh ne bo nič povečano, a so že običajne ravni zaskrbljujoče. Nasvet meseca: svoj čas na spletu raje nameni podpisu evropske državljanske pobude za prepoved konverzivnih praks.



LEV (23. julij – 22. avgust)



Ko se bo staro leto prevesilo v novo (plus/minus 14 dni), boš naredila neumnost. Premisli, kako se lahko takšnim situacijam izogneš v prihodnosti, nikakor pa se ne obtožuj preveč. Zvezde so se obrnile proti tebi in nikoli zares nisi imela možnosti ne početi občasnih neumnosti (ne zato, ker si lev – zato, ker si človek).



DEVICA (23. avgust – 22. september)



Ljudem, ki hodijo s teboj na zmenke, ni več smešna šala, da si devica le po horoskopu (hehe). V bistvu jim nikoli ni bila, vendar so se planeti (končno) poravnali tako, da si ti zdaj upajo povedati resnico. Če teh slabih for nikoli nisi uporabljala, vzemi to kot metaforo na nekaj na področju zdravja. Tako kot za vse ne-device, tudi zate velja povabilo k rednemu testiranju na spolno prenosljive okužbe.



TEHTNICA (23. september – 22. oktober)

Čaka te globok premislek o svoji spolni usmerjenosti. Dogodek na tretji četrtek v enem od mesecev bo v tebi sprožil vprašanja, ki si jih nisi zastavljala že leta. Izkoristi priložnost, da se bolje spoznaš in vsaj skozi spomine podoživiš obdobje prvih razkritij. Če ti je ta žanr blizu (ne obsojamo), si oglej kakšen film ali preberi kakšno knjigo o odraščanju in spoznavanju svoje spolne usmerjenosti.

ŠKORPIJON (23. oktober – 21. november)

Širjenje tračev je prišlo za teboj (če še ni, lahko to pričakuješ do konca pomladi) in zdaj moraš živeti s posledicami. Že res, da skupnost skupaj držijo tudi neuradne novice in pripovedi, vendar moraš pri tem razviti določeno stopnjo elegance. Ne glede na tvoje težave s tračarjenjem bo tvoje ljubezensko življenje cvetelo. Zastonj kondome (in kakšno zanimivo novico) dobiš na Legebitri.

STRELEC (22. november – 21. december)

Nebinarne strelke_cimate v prvem delu leta čudovite pogoje na področju financ in kariere, toliko bolj, če imate v lasti kakšno odvečno stanovanje ali že obsežne prihranke. Za vse rojene v znamenju strelca velja previdnost pri preveč ambicioznih novoletnih obljubah. Vzemite ta horoskop kot dovoljenje, da okrivite zvezde in si umijete roke. Ne potrebujete novega leta za spremembe, ki si jih želite.

KOZOROG (22. december – 19. januar)

Iskrenost je pomembna. V letu 2025 prelomi vzorec in povej svojo resnico svetovalcem na testiranju na spolno prenosljive okužbe – ne moremo ti dati informacij, ki jih morda potrebuješ, če nam ne poveš, kaj te zanima in kakšne spolne prakse imaš trenutno. Če se ne testiraš na Legebitri, zakaj ne? Če testiranja resnično ne potrebuješ, apliciraj ta nasvet na področje kariere ali športa.

VODNAR (20. januar – 18. februar)

Lubrikant na vodni osnovi je odlična izbira za mnogo ljudi, ne le za vodnarje (kakor razlagaš ljudem). Preden širiš informacije naprej, se prepričaj, da prihajajo iz zanesljivih virov (npr. ta horoskop). Okrog smo obrnile skodelico tvoje kave (ne razmišljaj preveč o tem), vendar o tvoji prihodnosti težko karkoli rečemo z gotovostjo. Se boš že znašla, še vedno si se!

RIBI (19. februar – 20. marec)

Vsak večer s tabo bo pijana živa knjižnica. Včasih usmeri svojo pozornost navzven in načni temo, ki ni povezana s tvojo življenjsko zgodbo (kolikor je to pač mogoče, ker si seveda del sveta in je vse povezano z vsem). Ko se boš počutila nekoliko izgubljeno (to te neizogibno čaka), poskusi svoje izkušnje postaviti v širši kontekst. Preberi kakšno dobro knjigo. Na letnem razgovoru se izpogajaj za višjo plačo.

SVETOVANJE IN PODPORA

ZAUPNO TESTIRANJE NA HIV IN DRUGE SPOLNO PRENOSLJIVE OKUŽBE

Društvo Legebitra ponuja brezplačno in zaupno testiranje na hiv, hepatitis B, sifilis ter gonorejo za vse moške, ki imajo spolne odnose z moškimi (MSM) in njihove spolne partnerje. Vsem, ki še niso cepljeni, omogoča brezplačno cepljenje proti virusoma hepatitisa A in B. Za termin in lokacijo testiranja obiščite: www.kajisces.si.

BUDDY PROGRAM ZA OSEBE, KI ŽIVIJO S HIVOM

Osebo, spletno ali telefonsko svetovanje in podpora, druženje, pomoč v primeru diskriminacije in praktični napotki, informiranje in pomoč za osebe, ki živijo s hivom. buddy@legebitra.si telefon: 030 478 578 (vsak delovnik med 10. in 16. uro).

LEGEBITRINA SVETOVALNICA

Informiranje in možnost pogovora o vprašanih spolne usmerjenosti, spolne identitete in/ali spolnega izraza. Namenjena je LGBTIQ+ osebam in njihovim bližnjim. Delovni čas: po dogovoru. Trubarjeva 76a, Ljubljana. svetovanje@legebitra.si.

INFO SVETOVANJE

Svetovalnica namenjena tematikam kot so PEP, (če misliš, da si bil izpostavljen HIVu zaradi nezaščitenega spolnega odnosa, počenega kondoma ali pa ti je sperma partnerja prišla v oko), PrEP (Si na PrEP-u ali razmišljaš o tem, da bi s PrEP-om pričel), spolno zdravje moških, ipd. Svetovalec je na voljo vsak delovnik med 10. in 16. uro na: 030 361 280 ali info@kajisces.si.

KEMSEKS SVETOVALNICA

Kemseks svetovalnica je namenjena vsem, ki bi želeli zmanjšati ali opustiti prakticiranje kemseksa. Kemseks svetovanje izvajajo vrstniški svetovalci. V sklopu svetovalnice so na voljo materiali za zmanjševanje škode, kot so kondomi, lubrikanti, snif listki za enkratno uporabo, označene brizge ipd. Kontaktiraj nas na: info@kajisces.si ali 030 361 280 vsak delovnik med 10. in 16. uro.

PRAVNO SVETOVANJE

Pravno svetovanje je namenjeno vsem, ki se v vsakdanjem življenju zaradi svoje spolne usmerjenosti, spolne identitete ali spolnega izraza srečujejo z diskriminacijo ali vprašanji pravne narave. Vključuje tudi informiranje o pravicah, postopkih ter možnih korakih za doseganje cilja. V okviru pravnega svetovanja deluje tudi mreža certificiranih LGBT-prijaznih odvetnikov in odvetnic. pravnasvetovalnica@legebitra.si. www.LGBTpravice.si.

PLUSHIVISTI

Anonimna skupina hiv pozitivnih gejev za samopomoč. Telefon: 040 144 394. info@plushivisti.si. www.plushivisti.si.

INFORMACIJSKI CENTRI IN KNJIŽNICE

DNEVNI CENTER LEGBITRA

Trubarjeva 76a, Ljubljana
info@legebitra.si
www.legebitra.si/infotocka

KAJIŠČEŠ.SI

Ozaveščanje o varnejši spolnosti, testiranju in življenju s hivom.
www.kajisces.si

LGBT PRAVICE

Ozaveščanje LGBT oseb o pravicah, krepitev aktivnega državljanstva in vladavina prava.
www.lgbtpravice.si

KEMSEKS

Spletna stran, namenjena zmanjševanju škode pri uporabi drog pri spolnih odnosih.
www.kemseks.si

LEZBIČNA KNJIŽNICA

Metelkova 6, Ljubljana (1. nadstropje)
Telefon: 01 432 73 68
sekcijaskuc@mail.ljudmila.org
www.ljudmila.org/lesbo/knjiznica.htm

SIQRD

Imenik slovenskih LGBT virov.
www.ljudmila.org/siqrd

LGBT ORGANIZACIJE

DRUŠTVO LEGBITRA

www.legebitra.si

DRUŠTVO DIH – ENAKOPRAVNI POD MAVRICO

www.dih.si

DRUŠTVO FRŠLUS

www.instagram.com/drustvo_frslus

DRUŠTVO PARADA PONOSA

www.ljubljana.pride.org

KULTURNI CENTER Q

www.kulturnicenterq.org

KVARTIR

www.kvartir.org

MARIBOR SKOZI ROŽNATA OČALA

www.mkc.si/mb-skozi-roznata-ocala

MOJA MAVRICA

mojamavrica.si

NEFORMALNA SKUPINA MEDOTI

www.medoti.si

ŠKUC

www.skuc.org

ŠPORTNO DRUŠTVO OUT IN SLOVENIJA

www.outinslovenija.com

TRANSAKCIJA

www.transakcija.si

FONTRUNNER SLOVENIA

www.frontrunnerslovenia.wixsite.com/frslo/sl

KLUBI, BARI IN SAVNE

KLUB TIFFANY / KULTURNI CENTER Q

Masarykova 24, Ljubljana (Metelkova mesto)
www.kulturnicenterq.org

KLUB MONOKEL

Masarykova 24, Ljubljana (Metelkova mesto)

SAVNA DISTRICT35

Stegne35, Ljubljana
www.district35.si

SAVNA GYMNASIVM

Ulica Pohorskega bataljona 34, Ljubljana
www.klub-libero.si

PRITLIČJE

Mestni trg 2, Ljubljana
www.pritlicje.si

K4 – ROZA

Kersnikova 4, Ljubljana
facebook.com/PinkTheUnderground

FORUMI

MAVRIČNI FORUM

www.mavricni-forum.si

ROZALIJA

(za roza mame in očete)
www.rozalija.editboard.com

KULTURA

FESTIVAL LGBT FILMA

Najstarejši tovrstni festival v Evropi. Poteka vsako leto v začetku decembra.
www.lgbtfilmfest.si

RDEČE ZORE

Mednarodni feministični in kvirski festival. Poteka vsako leto marca.
www.rdecezore.org

ZBIRKA LAMBDA

Zbirka literarnih in teoretskih del s področja homoseksualnosti.
skuc.org/Knjigarna/Lambda

ZBIRKA VIZIBILIJA

Lezbična knjižna zbirka.
skuc.org/Knjigarna/Vizibilija

NI PRAV


Prijavi zločine iz sovraštva in sovražni govor.
www.niprav.si

ROZA ALARM

Prijave homofobije.
skuc.org/roza-alarm

CERTIFIKAT LGBT PRIJAZNO

Prejemniki certifikata se zavežejo, da v svoji organizaciji zagotavljajo boljše razumevanje temeljnih človekovih pravic LGBT oseb. Certifikat podeljuje Mestna občina Ljubljana.



OSEBE, KI ŽIVIJO Z VIRUSOM HIV IN JEMLJEJO PROTIRETROVIRUSNO TERAPIJO SKLADNO Z NAVODILI TER IMAJO NEZAZNAVNO VIRUSNO BREME, BODO VERJETNO IMELE PRIMERLJIVO PRIČAKOVANO ŽIVLJENJSKO DOBO KOT HIV-NEGATIVNE OSEBE.

O morebitnih dodatnih vprašanjih se posvetujte s svojim zdravnikom.

Reference: Life expectancy for people living with HIV. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.aidsmap.com/about-hiv/life-expectancy-people-living-hiv#:~:text=For%20people%20who%20had%20a,78%20and%2081%20years%20respectively.> Zadnji dostop: November 2021.

Datum priprave informacije: avgust 2023. Koda materiala: SI-HIV-36-23

Vse pravice pridržane.

ViiV blagovne znamke so v lasti ali licencirane skupine podjetij ViiV Healthcare.

EL PHARMA d.o.o., Ljubljana